

Unitárius Élet

69. évfolyam, 2-3. szám, 2015. március–június. Megjelenik kéthavonta.

Tökéletes?!

Jó a tengerparton sétálni. Egy-egy viharos éjszakát követő reggelen különösen, mert rengeteg kagylót lehet találni, amit a hullámok sodortak a partra. Szeretem összegyűjteni, kézbe fogni, forgatgatni, vizsgálgatni őket. Bár sokan csak az egészeket, épeket szedegetik, a nekem legjobban tetszők mindig a töröttek. Én ezeket viszem haza. A barátaim közül sokan kinevetnek ezért. Ilyenkor pedig zavartan próbálok magyarázkodni: „Attól, hogy sérültek még gyönyörűek. Látod, változtatják a színüket a napsütésben! Ha épek lennének, nem lehetne látni azt a kis csigaház szerű lenyomatot a közepükben.” Azonban a hibátlant keresők és szeretők az én ügyetlen érveimre csak legyintenek. Továbbra sem állnak meg a töröttekért, vagy ha mégis, akkor is csak véletlenül és azonnal viszadobják őket a tengerbe.

Tengerparti sétám során aztán elgondolkodom, vajon, ha Jézus jönne kagylót gyűjteni, ő is csak a tökéletes kagylókért hajolna le?

Hirtelen eszembe jut számtalan alkalom, amikor megállt és lehajolt, hogy segítsen „*törött embereken*”...Észrevette a vakot, a béna kezűt. Segített a süketnémán, holdkórosan, lepráson. Beszélgetett a vámszedővel, szóba állt a samáriai asszonnyal. Mindenkiel, aki valamiért nem számított tökéletesnek. Megállt és esélyt adott nekik. Végre volt valaki, aki megállt értük, leült velük. Időt töltött úgy, hogy nem zavarta, ők honnan jöttek, milyen adottságaik vannak, mit tettek a múltjukban. Mint ahogy az sem zavarta, hogy ezért a farizeusok lenézik őt, becsmérlő megjegyzéseket tesznek rá. Komoly beszélgetésbe elegedett mindenkiel az élet dolgairól, hogy kinek miért alakult így a sorsa. „*Észrevett minden kagylóban valamit, ami gyönyörűvé, egyedivé teszi, még ha törött is.*” – mondom ki hangosan és mosolyogva nézek a tenyereimben levő tengeri csillagra, amely annak ellenére is tökéletes, hogy hiányzik az egyik karjának a kis darabja.

Szász Adrienne

A világosság és a szem

„A tested világa a szemed. Ha szemed ép, egész tested világos. De ha a szemed rossz, egész tested sötét.” (Lk 11,35)

Kedves Testvéreim, szeretett Atyámfiai! Egy idézettel indítom mai beszédemet: „Sűrűn álltak a csillagok az égen és pislogtak, mintha megannyi szem lett volna, mely a földet nézi. /.../ Szemek azok, megholt emberek szemei, kik visszatekintenek arra, ami kedves volt nekik ebben az életben. S valahányszor egy ember meghal idelelt, egy csillaggal több gyűl ki odafönt s valahányszor egy ember születik, egy csillag elszalad a földre.” (Wass Albert).

A példabeszéd előzménye nem más, mint Jónás próféta jele. Ebből pedig olvashatott Jézus korának nemzedéke, és a mai is. Tény, hogy bármikor élt is az ember, mindig bizonyosságot keresett életének értetetlen és megmagyarázható történéseire, de a történelmi fordulatokra, s a várható, bekövetkezőkre is. A vallás, s mindaz, ami mögötte áll, valóban jóslatokat is tartalmaz, melyek éreztetik, tudomásunkra hozzák Isten akaratát, de soha nem arról szólnak ezek a jóslatok, mint ahogy azt hiszékeny emberek gondolják. Nem azokról a „jelekről” kell beszélnünk, melyeket Jézustól is kértek embertársai. Nem a csodák, s azokat körülövező jelekre van szükség, hanem amelyek Isten gondviselő szeretetét emelik ki az elmúlt, mind pedig az elkövetkező időszakban.

A példabeszéd tartalma másabb, mint, amit megszoktunk az eddigiek során. Jézus különösen vonja a szokásos párhuzamot, hiszen nem a szabványos életcselekedet mintájára építi fel mondanivalóját, hanem rendkívüli módon társítja tanításának témáját. Ennek ellenére egy cselekedet adja a kiindulási pontot. A mindennapi lámpagyújtás rendszeres gondot igényelt. Többet, mint manapság. Két embert képzeljünk magunk elé. Mindkettő meggyújtja lámpását. Az egyik felteszi a tartóra, a másik viszont letakarja egy gabonamérő eszközzel, a vékával. A munkát mindkét ember elvégezte, csak éppen az a gond, hogy az egyik hasznossá tette a világosságot, míg a másik továbbra is sötétségben botorkál, bár neki is ég a lámpása. Ezt követően Jézus rátér a párhuzam felállítására. Azt mondja, hogy egy fényforrás világosságot áraszt a helyiségben. Ilyen fényforrás a szemünk, mely megvilágítja testünket. Ha jó a szemünk, akkor világossá válik testünk is. Amennyiben rossz a világító eszköz,

akkor bizony testünk is sötétben marad, mint az a helyiség, ahol ég ugyan a lámpa, csak éppen a véka alatt. Itt érkezünk el oda, amikor jobban magunkra kell figyelniünk. Nagy bajban leszünk ugyanis, ha arra vágyunk, hogy a bennünk levő sötétség váljon eligazítónkká. Tudnunk kell, hogy a sötétség bizonyos mértékig „vakságot” eredményez. Viszont, ha jó marad a szemünk, azaz testünk világossága, akkor olyanná válunk, mintha a villám fénye világított volna meg. Engem most is lenyűgöz a tanítás mondanivalója. Nemcsak régebb volt elképzelésem az adott témával, közelebbről a látó szemmel kapcsolatosan, hanem ma is van.

Először nem két különböző emberről szól a tanítás, hanem egy és ugyanarról. Legalábbis, ami az okos értelmet illeti. Nem egy okos és egy balga embert látunk magunk előtt, akik közül csak az egyik cselekszik helyesen, hanem két embert, akik tudják, hogy számukra és a mellettük levők részére is elmaradhatatlanul szükséges a világosság. Mindketten meggyújtják lámpásaikat, mert elismerik annak szükségét, s ennek ellenére az egyik mégis lefödi azt. Ha okatlan ember tesz ilyent, akkor tudomásul vesszük, ellenben, ha ép elmével megáldott embertől látunk hasonló cselekedetet, akkor makacsságnak, vagy mélységes butaságnak tudjuk be tettet.

A második mondanivaló szorosan kapcsolódik az elsőhöz. Látjuk – amennyiben kinyitjuk a szemünket, – hogy sötétség, vagy világosság vesz-e körül bennünket. Ilyen értelemben is szemünk jelenti testünk világosságát. Elnézést kérek előre is a gyengén látóktól, de nem erről beszél Jézus. Nem vaksággal gyanúsítja az adott embert, aki véka alá rejti a világosságot, hanem rossz szemmel, rossz fényforrással jellemzi őt. Így hát egészen másról beszélhetünk, mint a gyengén látásról, vagy Isten őrizz, vakságról. Arra gondolok, hogy a példázatbeli ember, és hozzá hasonlóan sokan mások, egyszerűen nem akarják a világosságot. Vagyis az én értelmezésemben azt jelenti, hogy itt nem az ég borult be, vagy éppen bújt felhőbe a hevesen tűző nap, hanem adott emberek eltakarják szemüket, önként vállalva vakságukat. Sok, hasonlóan cselekvő embert ismerünk környezetünkben. Tele vannak panasszal, hogy számukra soha nem jutott más életükben, mint a sötétség, a homály, s mindaz, amit magukban rejtenek ezek. Soha nem volt életükben egy pillanat, amikor átláthatlak volna szomorúságuk fellegein. Pedig egyáltalán nem felel meg ezen állítás a valóságnak. Annál is inkább, mert a világtalan emberek bebizonyították látó társaiknak, hogy számukra is sorozatosan felvillan Isten világossága. A szem valóban tapasztalati világra épülve adja át az emberi testnek a környezet világosságát és minden más tapasztalatot, de az isteni fényt másként is birtokolhatjuk. Szívünkön át.

A harmadik mondanivaló során kevésbé csodálkozunk azon, hogy emberek millióihoz nem jutott el

Isten üzenete. Nem álmélkodunk azon sem, hogy ezek az emberek nem vallják magukénak a keresztény tanítást. Nem, mert tudjuk, hogy számukra másként érkezett el a világosság, a testi-lelki megvilágosodás. Azonban mélyen elgondolkodunk, hogy a keresztény világot ismerők, annak tanítását megismerők ma sem akarják meglátni Jézusban, az ő tanításában a fényt. De nemcsak szemüket, s ez által testükkel fedik el a fényt, hanem mások elől is készek eltakarni a Napot. Arra gondolnak, hogy amennyiben nekik sikerül letakarniuk a fényforrásokat, úgy mindenki bele-törődik a sötétséggel járó botorkálás nehézségeibe.

A negyedik mondanivalóban kicsúcsosodik Jézus tanítása. Gyönyörű, és egyben félelemkeltő képet használ. Azt mondja, hogy amennyiben kiszorul testünkben a sötétség, akkor olyan világossá válunk, mint a villám fénye. Meglátásom, hogy senki sincs az emberek között, aki ne rettenne meg borús nappal – nem beszélve a sötét éjszakában – felvillanó villám fényétől. Ennek ellenére Jézus pozitív töltettel kínálja fel a villámlás fényességét. Magára vessen, tehát, akinek nincs szüksége egyetlen fényforrásra sem. Mindenki magát okolhatja, ha továbbra is sötétség uralodik környezetében. Milyen jó lenne, ha valósággá válna számunkra is a gondolkodó vallomása: „*Mi nem csak egymást öleltük, magunkhoz vontuk az éjszakát, a fényes villámokat, s az általuk szabdalni egét, a sárkány-üvöltő mennydörgést, a rongyosodó felhőket, a fellélegző növényeket és a bűvő követ keresgélő békát, s részévé lettünk a végtelennek, a teljességnek. Mi voltunk minden: fű, fa, ég és eső, fény és meleg. Ránk talált a harmónia, elszenderedtünk hullámain.*” (Vavyan Fable) Nemcsak lehetőségünk, hanem Jézus óta jogunk van kimenni a fényre, s ezt nem vallásos szervezetek népszerűsítik, hanem Jézus hozta mindannyiunk tudomására.

A példabeszéd időszerűsége már akkor elkezdődik, ha valaki ezek után is jelt kíván. Egy biztos jelre rámutathatók anélkül, hogy kérnétek. Ő Jézus. Ő a fény. Legyen gyertya, vagy egyszerű lámpás. Egy fényforrás, akit Isten elének helyezett, hogy ne botorkáljunk többé a bizonytalanság útvesztőiben. Ettől kezdve már nem arról szól a történet, hogy szükségünk van-e valamilyen vallásos, vagy más természetű jóslásra, borús, vagy éppen verőfényes nappalunk, vagy éjszakánk van-e? De még az sem tevődik fel, hogy szűk látókörünkbe mennyi fény szivárog? Nem fogalmazódhatnak meg ezek a kérdések, hiszen közkinccsé vált, hogy befogadók lettünk, vagy elutasítók maradunk a fényvel szemben?! Ahogy Wass Albert fogalmaz: „/Fűben, virágban, dalban, fában,/ / születésben és elmúlásban,/ mosolyban, könnyben, porban, kincsben,/ / ahol sötét van, ahol fény ég,/ / nincs oly magasság, nincs oly mélység,/ / amiben Ő benne nincsen./” (Wass Albert)

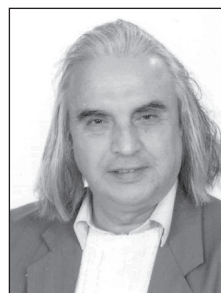
Megállapítom beszédem vége fele közeledve, hogy milyen minőségben fogadjuk el, vagy utasítjuk vissza a fényt. Úgy értem olyanok vagyunk-e továbbra is, akik örvendeznek a mások árasztotta fény világosságának, vagy magunk is felvállaltuk a „fényszóró” szerepét? El kell döntenünk, hogy melyik csoportba tar-

tozunk, hiszen éppen döntésünk következtében alacsony, vagy megnövekedett felelősségről beszélhetünk. Ha továbbra is a mások árasztotta fényt használjuk, akkor csupán saját magunkért vagyunk felelősek, ha úgy érezzük, hogy nincs elég világosság körülünk, Isten őrizz, bennünk. Azonban, ha felvállaltuk a rendszeres „világgyújtás” szerepét, akkor életünk egészére elköteleztük magunkat a rendszeres „gyújtogatás” mellett. Nincs, és nem lehet semmi gátja annak, hogy kimaradjon egyetlen esti lámpagyújtás az életünkben.

Kedves Testvéreim! Nem csak este kell fényt gyűjtanunk, és nem csak abban a helyiségben, házban, ahol élünk. Minden esetben rá kell mutatnunk Isten világosságára, s ilyenkor példaként nem a villámcsapás nyomán keletkező tüzet, nem a szerencsétlenséget kell felvillantanunk, sem önmagunkat, vagy a bennünk található fényt, hanem azt a világosságot, melyet Isten mutatott szeretetében mindazoknak, akik hisznek benne, akik hisznek Jézus tanításaiban. „*Egyenes utak és görbe utak számtalanszor találkoznak, keresztezik egymást, összevissza keverednek. Könnyű eltévedni... Sokszor nagyon éles szem kell hozzá, hogy valaki megkülönböztesse az egyenes mellékutca szűk bejáratát a görbe síkator kezdetétől. Férfitanácsot adok neked, fiam. Időben tanuld meg a görbe utat az egyenestől megkülönböztetni. Tanuld meg az elágazásokat, s ha valahol nem ismered ki magadat, azokat kérdezd meg, akik téged felelősséggel szeretnek.*” (Szilvási Lajos) Ámen.

Pap Gy. László

Imádságos gondolatok anyák napjára

Szeretnek és jósnak kiapadhatatlan kútforrása, mennyei jó Atyánk! Hozzád jöttünk egy szent pihenőre, ünneplésre, a Te templomodba, a Sion hegyére. Itt elmarad tőlünk minden, ami földi, lelkünk ünnepi, díszes köntösét felölti, s úgy áld és magasztal Téged, örökhatalmú Isten. Itt leoldjuk lábainkról a hétköznapi saruját, letisztítjuk lelkünkről a küzdelmeinkben ránk rakódott út porát, hogy makulátlanul vehessünk részt e csodás napon. Dalt pengetnek szent áhitatról lelkünkben titkos citerák, mert azokat köszöntjük és azokra emlékezünk, akiknek mi voltunk, vagyunk a mindenek, s akik számunkra a mindenek.

Hozzád szól ma a legőszintébb hála és köszönet gyermeki ajkunkról. Hozzád, Aki adtad az édesanyákat, Aki megtartottad őket sok-sok nehézségen, szenvedésen keresztül, hogy minket világra gyümölcsöztessenek szerető szívük életbontó szerelméből, hogy felnevelhessenek, szerethessenek mindig, akkor is ha néha nem érdemeltük, érdemeljük meg, aggódhassanak értünk,

virraszthassanak mellettünk, félthessenek, velünk együtt örülhessenek, megbocsáthassanak, ha rosszak voltunk, vagyunk.

Istenünk, jó Atyánk, Te tudod, hogy Teutánad ők szeretnek a legjobban és legőszintebben ebben a sokszor feje tetejére állt világban, hiszen sehol annyi szeretetet, jószágot, féltést, megbocsátást olyan kicsi helyen el nem rejtettél, bele nem sűrítettél teremtő munkáddal, mint az édesanyánk szívébe. Ma értük imádkozunk, gyermeki alázattal megvallva külön-külön is, hogy a világon nekem van a legszeretőbb anyám, és feltör ajkainkról a hála: köszönöm törtszívű édesanyámat.

Köszönjük, Atyánk, hogy úgy alkottad meg édesanyánk lelkét, hogy velünk együtt örüljön gyermek-ségünkötől fogva minden sikerünknek, hogy velünk együtt bánkódjon kudarcainkban, ha reményvesztetten, összetörten állunk álmaink, vágyaink romhalmazai mellett, és úgy tudjon imádkozni Hozzád teljes odaadással, hogy fordítsd felénk is atyai tekintetedet, gondviselésedet világ-szépítő tevékenységében. Megtapasztaltuk, Atyánk, hogy csak Te tudsz úgy várni, ha elcsatangoltunk az életre vezető helyes útról, mint ahogy édesanyáink tudott és tud várni ránk. Adj nekünk is olyan hűséges, ragaszkodó gyermeki szívet, hogy mindig vágyjuk jöttüket, érkezésüket, hogy legyenek ott életünkben, hogy meghallhassuk sok szép szavukat, tanulhassunk tőlük imádni Téged, megismerve a követendő Jézusunkat is. Hozzád

szólunk hálával Atyánk azért is, hogy segítesz édesanyánk drága emlékét megőrizni, ha már elköltözött a Te örökkévalóságodba, és ott alszik, pihen valahol az anyaföld öleiben, temetők mélyén immáron virággá fozszoltan, mindig melegséget sugárzó, simogatást adó, de már elporladt szívvel, karokkal.

Ma imádkozunk az elköltözött édesanyákért, de azokért is, akiknek nincs már édesanyjuk, nincs akiknek átadják hálás gyermeki szeretetük, jószáguk virágait, ölelését, csókját. Erősítsd őket, hogy ki ne vesszen belőlük az idő múlásával a hála és hűség, hogy megtarthassák emlékeikben a drága édesanyákat, akik a csillagok közül is vigyáznak ránk, akiknek anyagondja varázsing, pajsz, s ha rájuk bármi rossz is agyarog, érezzék, hogy megvédi egy halott.

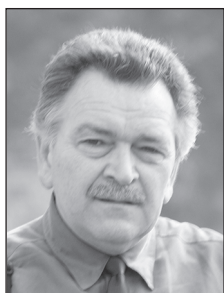
Őrizz meg, Atyánk, védj meg e sokszor kegyetlen világunkban minden édesanyát, adj nekik Jézus anyjához, Máriához hasonló lelkületet, kitartást, hogy az élet ne hervadjon el az ő szeretetük, jószáguk nélkül, ne fogyjon el, ne halkuljon el a zsoltár és imádság, ha sok minden arra is van ítélve furcsa napjainkban, hogy elnémuljon a rosszaságtól, gonoszságtól. Sok-sok színes, illatos virágot nyiss e szép napon a gyermeki lelkek világában is ünnepleni a magyar édesanyákat, akikre szórd ezer áldásodat most és mindörökké. Ámen

Balázi László

Csendes a lelkem

– anyák napi beszéd –

„Megtanítottam hallgatni a lelkem, így békét szereztem neki. Mint anyja ölen a gyermek, mint a gyermek, úgy pihen bennem a lelkem.” (Zsolt 131,2)

Kedves Atyámfiai, szeretett Testvéreim! Hálát adok Istennek, hogy megérvünk engedte ezt a 2015 évi, május első vasárnapot, amikor ismét megülhetjük az édesanyák napját. Olyan sok mindent szeretnék elmondani ma, s mégis inkább mást hallgatnék meg szívesen, amint őszintén, odaadóan, szeretően, Isten iránti

hálával beszél az édesanyjáról. Van egy tanácsom, javaslatom, s kérlek, ha máskor nehezetekre is esik, hogy szót fogadjatok, vagy azonnal rám hallgassatok, most tegyétek meg. Ne csak a kedvemért, hanem azért a hangulatért, melyet szeretnék elővarázsolni a legrejtettebb lelki zugból. Amikor használom az egyes szám harmadik személyt, s azt mondom, hogy „édesanyám”, akkor ne csak az enyém, hanem automatikusan a tiéd is jusson eszedbe. Amikor háláról, vagy köszönetről beszélek, akkor a te hálád és köszöneted is fogalmazódjon meg benned. Amikor pedig édesanyám imádságáról szólok, akkor a te édesanyád érted el-

mondott imádsága jusson eszedbe. Meglátod, nem bánod meg, ha legalább ebben most szót fogadsz nekem.

„Megtanítottam hallgatni a lelkem, így békét szereztem neki” – mondja a zsoltáriró. Ő boldog lehetett. Sokszor elgondolkodtam gyermekkorom óta, hogy milyen jó lenne egyszer megtanítani a lelkemet, hogy hallgasson. Ne beszéljen, ne fecsegiyen, ne kiabálja ki azt, amivel hallgatnia kellene. Hallgasson, ne sértsen, ne bántson. Főleg ne azt, akinek köszönhetem szívemet, lelkemet, életemet. Édesanyámat. S hányszor, de hányszor nem sikerült hallgatnom. Nem sikerült elhallgattatnom a lelkemet.

Isokratesz egy Karaeon nevű, bőbeszédű ifjútól kétszeres tandíjat kért. Először azért, hogy megtanítsa jól beszélni, másodszer pedig hallgatni. Megkérdezték Aristotelest, hogy mi a legnehezebb? Elhallgatni azt – felelte – amit nem kell kimondani. Mekkora árat fizettem azért, mert megtanítottak, de nem gyakoroltam a lelki hallgatást. Nemcsak okosabb lettem volna számtalanszor, ha hallgatok, hanem nem lett volna megbánnivalóm. Mert, hogy „beszéltem, sokszor megbántam, hogy hallgattam, soha.” (Simonides)

Te Testvérem, miként vagy ezzel a hallgatással? Zúgolódik-e benned a lélek, s kavartál-e már fel magad körül lecsendesedett vizeket? Bántottál-e meg a közelmúltban valakit, akiről azonnal kiderült, hogy nagyon szeret téged? Háborgott-e benned a lélek, amikor két keze közé szorította arcodat, s te nem értetted, hogy lelkéből szakadnál ki, szívét, életét veszítené el, ha téged elveszít?

Mit teszel, amikor gyermeked lelke tiltakozik megszorító, szülői szigorod ellen? Amikor azt mondja neked, hogy engedd már el a kezét, mert nem apró gyermek, s megáll a saját lábán? Nyugodj meg, s engedd el őt is békében, mert már régóta vágyik a szabadság kínálta békesség után?

Jól van édesanyám, jól van drága gyermekem. Tiétek a szívem és lelkem. Hallgatlak, hallgatók. Nyugalomba ringatom lelkem, hogy ne szóljak ellenetek, hogy békében elengedjétek.

Mint anyja ölén a gyermek, úgy pihen bennem a lelkem – ismétlem a zsoltáríró. Sokszor elgondolkodtam azon is, hogy vajon jó helyen van-e bennem a lelkem. Nem arra gondolok, hogy jó helyen van-e, hanem testem jó hely-e számára, ami a biztonságot, a nyugalmat jelenti. Azért merem kimondani ezt édesanyák napján, mert valószínűnek tartom, hogy valamilyen szinten a zsoltáríró is elgondolkodott ezen, amikor eszébe jutott, s kimondta, hogy olyan nyugalmat talált benne a lélek, mint, amikor egy édesanya ölébe veszi gyermekét, s az elcsitul, megnyugszik, elalszik, és már nem bántja semmi, nem üldözi a félelem. Nyugodtság, biztonság veszi körül.

Kedves Atyámfiak, szeretett Testvéreim! Mintha megcsendesedett volna egy kicsit bennem a lelkem. Mintha már nem kavargogna annyira. Érzem, hogy gyermekfejem édesanyám ölébe hajtom, s pihenek néhány pillanatig, gondtalanul. Aztán valami megzavar, ami tulajdonképpen nem is zavar. Gyermekem, gyermekeim hajtják fejüket édesanyjuk, nőm ölébe. A lelkem nyugodt. Csendes, szót nem szól. Némán odébb húzódik, helyet készít. Nem magának, hanem gyermekeinek. Saját nemzésének, társa szülötének, szíve szívének, lelke darabjának.

Egy pillanatig úgy érezte lelkem, mintha a mennyország kapujában állna, s nem tévedett. Van édesanyám, van keble, szíve, lelke, féltése, szép szava. Hozzám. Van párom, társam, mennyország kapuja, gyermekeim szülője, menedéke, pihentetője, dédelgetője. Édesanyja. Egy hangunk sincs. Morgás sincs. Nyugodtak vagyunk, mint a gyermek, ki édesanyja ölére hajtotta fejét.

Igy szeretnék megnyugodni, elhallgatni, megpihenni, elmúlni. Csendben, hogy érezzem a nyugalmat, a menedéket, a mennyország kapuját, mely nem csikorol, csak kitarul. Mint ahogy kitarult mindig édesanyám szíve, gyermekeim édesanyjának szíve, a te szíved, ki édesanyja vagy magad is.

Megtanítottad hallgatni a lelkem, békét szereztél neki. Mint anyja ölén a gyermek, mint a gyermek, úgy pihen bennem a lelkem még mindig. Édesanyák napján, vagy talán még holnap, holnap után is. S míg rajtam pihen ez a nyugalom, máris hozzáfogok, s csendben imádkozom. Szólok Istenhez, hogy mindig legyen számomra egy hely édesanyám ölén. Nyugtató, pihentető, elhallgattató. ...

Valami megriaszt, felébreszt, valósággra térít. Még van édesanyám, de van, akinek már nincs. De nincs szava sem, nincs zokszó, nincs háborgás. Könny, emlékezés, fájdalom, vigasz van. Jaj, nincs kebel, mely

gyermeki nyugtot ad. Nincs pihentető, álomba ringató, nincs csak bezárult mennyország kapu.

Oh, Istenem, jó lesz most már nekem a te öled. Hadd, hajtsam fejem gondviselő szereteted markába. Sokat fáj a vesztés, sokszor búslakodtam árvaságom miatt. Most átérzem a nyugtató öl szót halkító, elnémító, megszüntető hatalmát. Susogd fülembé egykori, édesanyai szavakkal, reményem megmaradt ösvényének lehetőségét. Nyisd fel szemem fényét, hogy lássam rám eső világításod parányi sugarát. Kellettél, kellesz, szükségem van rád, most jobban, mint máskor, hiszen már megbékélt bennem a lélek, s elhalkul bennem a szó. Csak zokogó hangja koppan néha a mellettem levők értő, vagy engem megvető szívének ajtaján.

Engedd Atyám, hogy úgy hagyjam el e hajlékot, s úgy hagyjam el ezt a világot, hogy szavam maradjon tiszta hálasugár, s minden szívdobbanás közötti ütem egy-egy köszönet legyen édesanyámért, minden ember édesanyjáért, májusok első vasárnapján, s amikor virággá bomlik egy bimbó gödrösödő temető sírhantjainak füvesedő oldalán. Ámen.

Pap Gy. László

Pünkösdszombat

„Aznapi, amikor beesteledt, a hét első napján, ott ahol összegyűltek a tanítványok, bár a zsidóktól való félelem miatt az ajtók zárva voltak, eljött Jézus, megállt közepén, és így szólt hozzájuk: „Békesség néktek!” És miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok megörültek, hogy látják az Urat. Jézus erre ismét ezt mondta nekik: „Békesség néktek! Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket.” Ezt mondván, rájuk lehel, és így folytatta: „Vegyetek Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok a bűneit, azok bocsánatot nyernek, akikéit pedig megtartjátok, azoknak a bűnei megmaradnak.” (Jn 20, 19–23)

Jézus elvégezte a feladatát, amit az Atya rábízott, majd visszatért Hozzá.

Az apostolokat, akiknek tanítvánnyá kellene tenniük másokat, hogy a feladatot folytassák, magukra hagyta.

Két és fél esztendőn keresztül próbálta átadni nekik a magával hozott üzenetet, de ők most bizony semmire nem emlékeztek: ott álltak tehetetlenül.

Egy valamire azonban mégiscsak emlékeztek: utolsó vacsorai beszédében említette Jézus: „*hogyha majd elmegyek, akkor elküldöm (Jn 16, 7) a Vigasztalót.*” Azt is mondta, hogy: „*Ő, a Vigasztaló, majd megtanít titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit nektek mondtam.*” (Jn 14, 26).

Egyszer régebben arról beszélt, hogy ha már az emberi édesanya is jót ad gyermekeinek „*mennyivel*

inkább adja a mennyei Atyátok a szentlelket azoknak, akik kérik tőle.” (Lk 11, 13) „És nem méri szűkön a lelket, amikor adja.” (Jn 3, 34) ezekre emlékeztek!

És ha így van, akkor kérjük, kérjük állhatatosan! Gyerünk az utolsó vacsora termébe, ahol a jézusi ígéret elhangzott. És hívjunk másokat is, mert úgy igazi a kérés, ha azt sokan mondják együtt. (Mt 18, 19-20)

Jöttek is egyre többen a lélekre szomjazottak. Már 50-en, 60-an, 100-an voltak és kiáltották: „Küldd a Vigasztalót!” És nem hiába kiáltották. Az ígéretek igaznak bizonyultak, mert nagyon hamar – ha igaz árvaságuk 10. napján – felzúgott a heves szélvihar, fellobbantak a Lángnyelvek. Megkezdődött a világ új korszaka.

Ez a kép él bennünk a Lélek kiadásának ünnepén. Pedig nem ez a jellemző! Ha valamennyire igaz az illési megtapasztalás a Hóreb hegy oldalában, hogy tűzben, viharban, földrengésben nincsen Isten,

csak az „enyhe szellő sugallatában”, akkor az elsősorban a Lélekre igaz.

Kellett az ilyen látványos pünkösöd is, de az igazi az, amit ma hallottunk az evangéliumban, a csendes lehelet közvetíti az újjáteremtő, bűnököt megbocsátó, éltető lelket.

Jézus idézett ígéretei ma is érvényesek. Hivatkozunk rájuk, kérjük, hogy küldje el a Lelket, mert szükségünk van rá magunknak is, a világnak is. Talán jobban, mint valaha. De ne várjunk pünkösdi viharra. Csendes, de állhatatos egyéni és közösségi ima gyümölcse lesz, hogy lassacskán átítat bennünket, átítatja életünket, átítatja közösségeinket, és rajtunk keresztül átítatja a világot.

És hogy mennyire így van ez annak kézzelfogható bizonyítéka, hogy ezeket a szavakat sem teljes egészében csak én fogalmazom, nagyon sok esetben ezeket én CSAK közvetítem! Ámen!

Kászoni-Kövendi József

akik előttünk jártak

Csendes évtized, háborús pusztítás

A Dunapataji Unitárius Egyházközség története (1938–1948)

Előző lapszámunkban, az Akik előttünk jártak című rovatban bemutattuk a Dunapataji Unitárius Egyházközség megalakulásának körülményeit, és áttekintettük a gyülekezet első évtizedét („Az ítélezést rábíztuk az Istenre”. Unitárius Élet 2015/1., 6-8. oldal). Ezúttal az egyik legnehezebb történelmi korszak, az 1938 és 1948 közötti periódus dunapataji történéseit vizsgáljuk.

A templomszentelést követő években – a többi kis létszámú, falusi unitárius egyházközséghez (Füzesgyarmat, Kocsord, Polgárdi) hasonlóan – megrikkultak a Dunapatajra szóló híradások, és az 1938 és 1944 közötti időszakból levéltári dokumentáció sem maradt fenn. Az alábbiakban így csupán néhány tudósítás és dokumentum alapján alkothatunk vázlatos képet a Dunapataji Unitárius Egyházközség 1938 és 1948 közötti időszakáról.

1. A magyarországi unitárius esperesi vizsgálószerk – amit Józán Miklós távollétében Bartók Géza polgárdi lelkész, esperes-helyettes vezetett – első alkalommal 1940. április 20-án és 21-én látogatta meg

a Dunapataji Unitárius Egyházközséget, amely ekkor önálló, de állandó lelkész nélküli szörvány-egyházközségnek minősült. Az első estén Kereki Gábor beszolgáló segédlelkész imája után vitéz Kozma György egyházköri jegyző, kormányfőtanácsos tartott előadást, majd kulturális program következett. Az április 21-ei közgyűlésen Barabás István, Bartók Géza és Ferencz József lelkész szolgált. Az Unitárius Értesítő szerint 1940 tavaszán a gyülekezet létszáma 78 fő volt, akik közül 50-60 fő rendszeresen részt vesz a vasárnapi istentiszteleteken; a közgyűlést követő közebeden 68 fő vett részt. A magyarországi egyházrészt bemutató, 1940-ben megjelent kiadvány szerint az egyházközség két beszol-

gáló lelkésze Barabás István és Kereki Gábor; a két gondnok dr. Kendecsy Pál és Bogárdi István, a jegyző dr. Kendecsy Pálné, a pénztáros Dobor Gyula. Tiszteletbeli presbiteri címet kapott a templomépítő Szinte László, illetve a templomos ingatlan jogi ügyeit intéző Ujlaky Géza. A dunapataji egyházközséghez tartozott a Kecskemét és vidéke szörvány, amelynek gondnoka P. Buzogány Lajos számvevőségi tanácsos.

2. Az esperesi vizsgálószerk – Csiki Gábor esperes vezetésével – következő ülését 1942. június 4-én tartotta Dunapatajon. Az istentiszteleken Csiki Gábor és Ferencz József szolgált, s ekkor zajlott az iskolás gyermekek vallásvizsgája is. A vizsgálószerkek egybekötött közgyűlésen a gyülekezet úgy döntött, hogy „a szörványegyházközségi minőség helyett a budapesti egyházközség leányegyházközségeként kíván tovább élni mindaddig, míg

kellőképpen meg nem erősödik.” Ezzel visszaállt az egyházközség létrejöttékor megállapított jogi státus.

3. A második világháború hónapjaiban (1944-45) Dunapatajon megszűnt az unitárius élet, szüneteltek az istentiszteletek. Erre utal Szent-Iványi Sándornak, a Magyarországi Unitárius Egyház Intéző Bizottsága elnökének 1945. március 31-én kelt levele, amelyben így fogalmazott: *„a MUE Intéző Bizottsága felhatalmazása alapján gondoskodtam arról, hogy újra lelkész menjen körötökbe, s igyekezni fogok a közlekedési nehézségek dacára is gondoskodni, hogy időnként körötökben istentiszteletet tartsatok. Kérlek, szíveskedjetez gyűlésen megbeszélni azt a kérdést, hogy a változott körülmények és nehéz közlekedési helyzet miatt nem volna-e mód és lehetőség arra, hogy egy lelkész állandóan a gyülekezetben tartózkodjék. Lakásáról gondoskodás történt, s ha élelmezését a gyülekezet tagjai egészben vagy részben vállalják, akkor azt hiszem, majd nyílik arra alkalom, hogy körötökben állandóan ott legyen a gyülekezet lelképásztora.”* 1946 őszén az Intéző Bizottság Huszti János 22 esztendő teológiai hallgatót nevezte ki a Dunapataji Unitárius Leányegyházközség lelkészévé. Ünneplés beiktatását november 6-án tartották, de Huszti ezután nem telepedhetett le Dunapatajon, mert teológiai tanulmányai miatt folyamatosan ingáznia kellett Erdély és Magyarország között.

4. 1947. április 27-én, a Dunapataji Unitárius Leányegyházközség közgyűlést tartott, amely megállapította: *„Leányegyház, mivel a földreform végrehajtása során a neki juttatott 21 kat. hold földdel anyagilag megerősödött, és egy itt lakó állandó lelkészt el tud tartani, régi terv válik valóra az egyházközség anyásításában. 1947. május 1-vel anyaegyháznak jelenti ki a dunapataji unitárius leányegyházközséget.”* Az önálló egyházközségi lét négy évig (1951-ig) tartott; akkor a kommunista dik-

tatúra idején jelentősen meggyengült gyülekezetet társegyházközséggé minősítették át.

5. A Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület 1947. július 4-6. között Dunapatajon tartotta a második világháború utáni első konferenciáját. A megnyitó ünnepségen a szószéki szolgálatot az egyházközség alapító lelkésze, Barabás István végezte; a hazai és külföldi résztvevőket Dr. Kendecsy Pál gondnok magyarul és angolul köszöntötte. A Duna-Tiszamenti Egyházkör lelkészei közül a konferencián részt vett és szolgált Csiki Gábor esperes, Kereki Gábor, Ferencz József, Bencze Márton és Huszti János. Előadások hangzottak el többek között Kriza Jánosról, Orbán Balásról, Bartók Béláról és Balázs Ferencről. A vendégek között amerikai, brit, holland és cseh unitáriusok is voltak.

A dunapataji Unitárius Ifjúsági Konferencia három témakörben – szervezeti kérdések, vallásos és világnézeti kérdések, a magyarság helyzetére vonatkozó kérdések – hozott írásos határozatokat, amelyek jól tükrözik a magyarországi egyházzrésznek a második világháború utáni súlyos problémáit. Szervezeti kérdésekről szólva a konferencia közgyűlése megállapítja, *„szinte megdöbbenően nagy a szüksége a szórványban élő fiataloknak, hogy unitárius ifjakkal érintkezzenek, és egységes álláspontot foglaljanak el minden unitárius kérdésben. (...) Szükségesnek tartjuk az unitárius fiatalság összefogását Budapesten. Követeljük, hogy legyen már vége annak a rettenetes nemtörődömségnek, amellyel az unitárius fiatalság iránt viselkednek. (...) Követeljük az unitárius egyetemi hallgatók jobb sorsba emelését. A misszióház ne legyen csak a lakásakciók manipulációnak eszköze, hanem végre valóban az unitárius közművelődési, missziós és ifjúság székhelye és lakása legyen.”* E szervezeti változások végrehajtására kezdeményezték – a korábban létrehozott unitárius ifjúsági egyesületek bevonásával – egy új testület, a Magyar Unitárius Ifjú-

A dunapataji utcarészlet az egykori unitárius templommal

sági Egyesületek Szövetsége létrehozását; ez a terv azonban nem valósult meg.

A vallásos és világnézeti kérdésekről hozott közgyűlési határozatok az evolúciós folyamat, illetve a szocializmus eszmerendszerének fontosságát emelik ki, ami keresztény vallásfelekezet esetében igen szokatlan, s csak a kor politikai légkörével, elvárásaival magyarázható. Az egyik határozat szerint *„unitárius alap gondolat, amelyet már Dávid Ferenc is lefektetett és megélt (...) az evolúció. E fogalom alatt azt értjük, hogy a világegyetem minden megnyilatkozására, így a vallásos életre is, a Mindenható Isten legfőbb törvényszerűségként azt állapította meg, hogy a fejletlenebből haladjunk fejlettebb felé. Csakis ilyen értelemben mondhatta Jézus azt a sokak számára rejtélyes mondást: Legyetek tökéletesek, miként a Mennyei Atyátok tökéletes.”* A szocializmusról a dokumentum úgy vélekedik, *„első látásra sokaknak nem tűnik fel ez eszmének vallásos tartalma. Elfelejtkeznek arról, hogy abban a pillanatban, amikor Jézus az emberi méltóságról és az embertársaink, felebarátaink iránti szeretetről beszélt, azokat a fogalmakat mondja, amelyeket ma szocializmus név alatt foglalunk össze. (...) Mi kívánjuk, sőt követeljük a szocializmust.”* A magyarság kérdéseiről szóló dokumentum – amelynek megfogalmazásában Gyallay Pap Domokos író is részt vett – kiemeli: tudományos és ismeretterjesztő igényrel fel kell dolgozni az 1848-as forradalom és szabadságharc idején, illetve a 19. század második felében élt, kimagasló jelentőségű unitáriusok életét és munkásságát.

6. A Dunapataji Unitárius Egyházközség első állandó, a faluban letelepedett lelkésze Gálna Sándor volt, aki 1948. szeptember 1-jén foglalta el álláshelyét, és két évig szolgált Dunapatajon. Gálna Sándor teológiai tanulmányai mellett zenetanári diplomát is szerzett, kiválóan zongorázott és orgonált. 1933. szeptember 1-én, kolozsvári hitoktatóként és segédlelkészként kezdte meg egyházi pályáját. 1936 tavaszán és nyarán Biharban helyettesített, s ekkor írta róla Boros György unitárius püspök: *„Nagy örömmel veszem tudomásul a bihari egyházközségnek a templomi harmónium beszerzésére vonatkozó elhatározását, főleg azért, mert a küszöbön álló lelkészváltás alkalmával éppen egy olyan segédlelkészt küldök oda Gálna Sándor lelkészjelölt személyében, aki zenei főiskolát végzett s így a harmónium kezelésének is szakértője.”*

Gálna 1936. október 1-jén került Magyarországra: a Budapesti Uni-

tárius Egyházközség szórványgondozó és hitoktató lelkésze, majd a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség helyettes lelkésze és kántora volt. 1941-42-ben Marosvásárhelyen és környékén szórványgondozó lelkészként szolgált, majd 1942. szeptember 29-től 1946. június 1-ig ismét Magyarországon, a Polgárdi Unitárius Egyházközségben dolgozott. 1946-ban a magyarországi egyházrész központi állományába rendelték, majd 1947. április 1-től a Duna-Tiszaközi Unitárius Szórványegyházközség híveinek gondozását látta el. 1950 után zenetanárként dolgozott, 1977. október 26-án hunyt el.

Gálna Sándor a kommunista diktatúra szorításában nem végezhetett eredményes munkát Dunapatajon. Az 1949. évi esperesi vizsgálószerző – amelyet Csiki Gábor távollétében Pethő István egyházköri főjegyző és Bencze Márton közügyigazgató vezetett – jelentése megállapította, hogy „a

hívek nem látogatják kellő buzgalommal az Istenházát, s különösen egyházi tisztviselők, keblitanácsosok nem mutatnak ebben Istennek is tetsző, a híveknek követendő példát.” Vasárnaponként a templomba járók száma 5-14 fő, a valláserkölcsei élet javítására nem történtek megfelelő intézkedések, a hitoktatás megszűnt. A vizsgálószerző az egyházközség temetőkertjét „részben rendben” találta, és megállapította, hogy a Baján, Hartán, Kalocsán és Dunavecscén (vagyis az egyházközség szórványában) élő unitáriusok számára csak a nagy ünnepeken tartanak istentiszteletet. Arra a kérdésre, hogy *„keresztényi türelemmel és buzgalommal hordozzák-e a hívek az egyházi közterheket”,* a jelentés nemleges választ adott.

Retkes Attila

(A tanulmány a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Doktori Iskolája keretében végzett egyháztörténeti kutatásokon alapul. Köszönetet mondok témavezetőmnek, dr. Molnár Jánosnak.)

70 éve halt meg Bartók Béla

1881. március 25. Nagyszentmiklós – 1945. szeptember 26. New York

Bartók Béla halálának 70. évfordulójáról emlékezünk meg 2015-ben határainkon kívül és belül. Bartók nagyságát mutatja már az is, hogy az alább idézendő mondata akkor hangzott el, amikor mások ifjúságuknak abban az időszakában egészen mással voltak, vannak, lehetnek elfoglalva. 22 éves korában írta ezeket: *„Kell, hogy minden ember, midőn férfiúvá fejlődött, megállapítsa, minő ideális cél érdekében akar küzdeni, hogy e szerint alakítsa egész munkálkodásának, minden cselekedetének mineműségét. Én részemről egész életemben minden téren mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni: a magyar nemzet és magyar haza javát. Azt hiszem, eddig is tanújelét adtam e szándékomnak, kevésbé jelentős és fontosabb cselekedetekkel, amelyek csekély erőmből kitellettek...”*

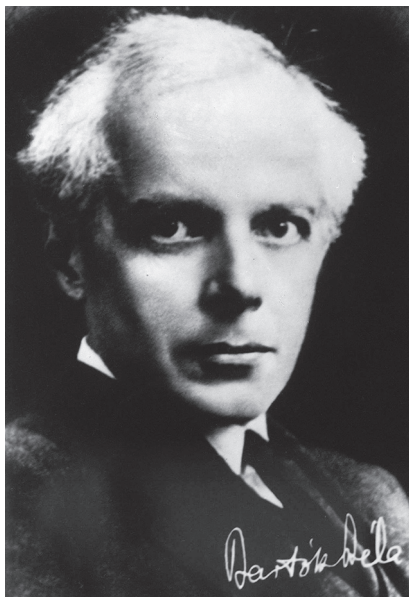
Nem akar ez az emlékezés életrajz lenni. Minden adat megtalálható lexikonokban, eddig megjelent könyvekben, folyóiratok, magazinok, szakkiadványok – remélhetőleg - tele lesznek méltatásokkal, vagy újabb könyvek is jelenhetnek meg a legnagyobb magyar zeneszerzőnk egyikéről, akiről *„a példamutató nagy ikerpár”* (ahogy Illyés Gyula nevezi őket halhatatlan versében) másik tagja, Kodály Zoltán azt írja: *„...világszerte a legtöbbet játszott szerzők egyike.*

Noha világszerte sokan vannak, akik a régihez, megszokotthoz ragaszkodva nem szívesen hallják az új hangot. És valahányszor előadják egy művét, egy percre Magyarországra is gondolnak, ha nem többet, annyit: mégsem lehet utolsó ország, ahol ilyesmi megterem.” Nem szándékszik ez az írás zeneművészetének elemzője sem lenni, ez a szakértők feladata, és valószínű, hogy ebben az évben újra és újra megteszik, hogy igazza legyen a pályatárs álma: *„Bartók diadalmas, végleges hazatérésének feltétele a zeneileg művelt ország... Ha majd egykor eljut művészete azokhoz is, akik-től ered, a dolgozó néphez, s az megérti, akkor lesz magyar zenekultúra.”* Ez az év is talán arra is jó lesz, hogy ebben a kérdésben elemzések születessenek, hol tartunk a nagy örökséggel való sáfárkodásban. Kodály kettejük munkálkodása kapcsán elmondja: *„A nép zenéjében való elmélyedés megmutatta, hogy él még itt egy régi, eredeti, értékes, csak fejlődésében megrekedt zenekultúra, amit ki lehet emelni a ráakódott törmelékből, s amire lehet magasabb művészetet építeni.”*

Nemzeti nagyjaink évfordulós ünnepségei vagy nemzeti történelmünk évfordulói kapcsán el kell mondjuk, hogy sokszor érthetetlenül agyonütjük vagy elfelejtjük ezeket az ünnepeket. Ezekre nem egy példa

volt a rendszerváltoztatás óta. Vajon Bartókkal is megesik ez és továbbra is fennmarad alkotótársa fájdalma. „*Időszerű felvetni a kérdést, hogyan sáfárkodik hagyatékával szűkebb hazája, Magyarország. Felhasználja-e saját kultúrája emelésére, táplálására, merit-e belőle annyit, amennyit meríthetne?*” Az alföldi füzesgyarmati unitárius templomban 2006-ban emléktáblát avattunk születésének 125. évfordulóján a Sárreai Hagyományörző 100 Tagú Népdalkör (Füzesgyarmat, Vésztő, Szeghalom, Körösladány) részvételével csupa Bartók szerzeményt és az általa gyűjtött, feldolgozott anyagot adtunk elő. Akkor panasztunk el, hogy a jubileumi Bartók Bizottság tagjai közé nem hívták meg a Magyarországi Unitárius Egyházat! Azt az egyházat, amelynek haláláig tagja volt, amelyhez saját elhatározásából csatlakozott. Azt az egyházat, amelynek második legnagyobb hazai gyülekezete, a budapesti Hőgyes Endre utcai egyházközség több mint egy évtizede az ő nevét viseli, templomában őrizve egy csodálatos fából faragott emlékművet. Azt az egyházat, amely 35 évi távollét után hazahozta hamvait idegenből és világraszóló eseményként, egyszerű unitárius szertartásával az anyaföldbe temette el. Természetesen nem szegi kedvünket újabb és újabb kirekesztés, hiszen egyházközségeink már megkezdték az évfordulós ünnepek megrendezését és méltó módon emlékeznek meg az egyik legnagyobb unitáriusról. Nem akarjuk feltételezni azt, hogy esetleg homok kerül az emlékező gépezetbe azért az egyszerű életfelfogásáért, amihez ragaszkodott és meg is fogalmazott: „*A magyarság számára talán a legsomorúbb, hogy az egyetlen magyar alapítású egyház, az Erdélyben, a 16. században született unitárius - amely humanizmusával, a vallásszabadság 1568-ban kimondott törvényesítésével és haladó szellemével kiemelkedő lehetne - állandó szálka volt a többi keresztény felekezet szemében. Ez gyakran ma is tapasztalható. Kis létszámuk miatt igen sokan nem ismerik őket, és az időnként nyilvánosságra kerülő híradásokat idegenkedve vagy értetlenül fogadják.*” Világlátása még unitárius közegben is érdekes volt. Többek között ifjúkori szerelméhez írott leveleiben olvashatunk sajátos életszemléletéről. László Ferenc erdélyi zene-tudós, aki Bartók leveleiből 99-et rendezett sajtó alá, jegyzi meg, hogy Geyer Stefihez, a Hubay-tanítványhoz, hegedűművésznőhöz „*a világon egyedülálló hangvételű, bölcselkedő szerelmes levelét írta.*” Szigorú elemző tehetségével górcső alá veszi nemcsak a vallások kialakulását, fejlődését, hanem a maga filozófát útját is: „*...a vallástán nem egyéb tiszta filozófiánál. Filozófiának kb. azt a törekvést nevezzük, amellyel bizonyos kérdéseket, melyekre csupán (érzéki) tapasztalatokra támaszkodva nem felelhetünk, meg-*

oldani igyekeznek, és pedig csakis okoskodás útján.” A lélek halhatatlanságáról és az örökkévalóságról sem a hagyományos unitárius módon (a hagyományos keresztény tanításokról nem is beszélve!) vélekedik. De azért ajánlja szerelmének, hogy „*gondolkozzék a Végteletlenről, borzongjon meg tőle, s hajtson fejet előtte.*”

Félelmetes jártassága volt a vallások történetében, a vallások filozófiájában. Óv attól, hogy a „*dogmának igájába hajtsuk fejünket.*” Egyik ilyen témájú szerelmes levele végén írja Geyer Stefinek: „*Levele olvasása után zongorához ültem - az a szomorú sejtelmem van, hogy az életben nem lesz más vigasztalóm, csak a zene.*” Alighanem a művészi világ ezzel szerencsésen járt. Egyházunk tagjaként, ahol nem kötötték a dogmák, az előírt hitelvek, szabadon szárnyalhatott a lelki-vallásos élete magaslatáiban is. Egyéni életében is külön értékek szerint élt. Kodály azt írja róla. „*Az emberektől fél, nem könnyen melegszik fel. Vágyódik a szeretet, napfény és jobb sors után.*”

Költői leírások szerint: „*Olyan vékony, mint a halszálka / olyan fehér, mint egy lilium, / de ha leül a zongorához, / Sárkánnyá változik át.*” „*Vézna, kis óriás. Tested meredő / Szálkaként szúr a térbe fel / És körül sajtó gyulladást okoz. / Mint kivont pengét hordod magadat.*” Kosztolányi szép megfogalmazása szerint: „*...ez az ember, ki előtttem ül, testi mivoltában is arányos, felhúrozott, zengő és alkotásaira kell gondolnom.*” De, hogy mennyire tudott egyszerű és közvetlen is lenni, álljon itt Fodor András megörökítésében annak a Péntek nevű embernek az elmondása, akitől bútorrendelt Körösfőn. „*Népszerű, eccerű ember vót. Nem vót nagyobb úgy 164-65 cm-nél ... szelíd, mosolygó kis ember vót, mindig jókedvű... Vót neki egy kis fellevő dalosgépje - én csak így tudom a nevit - s amit beledanoltunk, a géppel mind visszadalolta nekünk.*”

Paul Sacher, svájci zenész, Bartók halála után így emlékezik: „*Lénye fényt és világosságot árasztott. Szemeiben fenséges tűz világított. Kutató tekintetének sugarában semmi sem állta meg a helyét, ami nem igaz és nem tiszta...*” (Fodor András közléséből)

A 22 éves korában megfogalmazott életcéltől, mint forrástól, az Értől eljut az Óceánig. Befejezésül újra idézzük őt: „*Az én igazi vezéreszmém..., amelynek mióta csak mint zeneszerző magamra találtam, tökéletesen tudatában vagyok: a népek testvérré válásának eszméje, a testvérré válás minden háborúság és minden viszály ellenére. Ezt az eszmét igyekszem - amennyire erőmtől telik - szolgálni zenémben, ezért nem vonom ki magam semmiféle hatás alól, eredjen az szlovák, román, arab vagy bármiféle más forrásból. Csak tiszta, friss és egészséges legyen az a forrás!*”

Balázi László

In memoriam dr. Murvay Sámuel

Dr. Murvay Sámuel, a Magyarországi Unitárius Egyház egykori főgondnoka 2015. április 19-én visszaadta lelkét Teremtőjének.

Dr. Murvay Sámuel 1920. december 14-én született Újszékelyen, Elekes Eszter és Murvay Sámuel gyermekeként. Az Unitárius Egyházhoz való ragaszkodás példáját családjából hozta magával. Édesapja tagja volt az Egyházi Főtanácsnak és anyai nagybátyjaival dr. Elekes Domokos egyházi főgondnokkal és dr. Elekes Dénes egyházköri felügyelő gondnokkal – az 1932-1940 években – sokat tettek a székelykeresztúri Báró Orbán Balázs Unitárius Főgimnázium fenntartásáért és megmentéséért.

Az elemi iskola négy osztályát Újszékelyen végezte, majd a székelykeresztúri főgimnáziumba került. Az érettségi után a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen jog- és államtudományi diplomát szerzett.

A második világháború és hadifogság után törvényszéki bíróként dolgozott. 1956-tól 32 éven át ügyvédként tevékenykedett Marosvásárhelyen.

Az 1950-es években kapcsolódott be az egyházi életbe: tagja volt az Erdélyi Unitárius Egyház Főta-

nácsának, az Egyházi Képviselő Tanácsnak és különböző egyházi bizottságoknak, többek között a Jogügyi Bizottság elnöki tisztét is betöltötte. Ezekkel egyidejűleg több évtizeden át volt a Maros-Küküllői Egyházkör felügyelő gondnoka.

1988-ban költözött családjával Magyarországra, s itt folytatta egyházi főtanácsosi és jogtanácsosi tevékenységét.

1994-ben a Magyarországi Unitárius Egyház főgondnokává választotta, e tisztségét 2001-ig töltötte be.

Fontos feladatának tekintette az ifjúság bevonását az egyházi életbe, átadni az unitárius szellemi örökséget a következő nemzedékeknek.

Főgondnoki tevékenységének legfőbb elve az unitáriusok lelki-szellemi egységének megteremtése és fenntartása volt, ezen elv szerint élt és cselekedett.

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete dr. Murvay Sámuelét saját halottjának tekinti.

Emléke legyen áldott!

Muszka Ibolya

Az unitárius egyházi élet mindennapjai*

1. Egyházunk Alaptörvényének preambuluma ezzel a mondattal kezdődik: *„A Magyar Unitárius Egyház az egyetemes keresztény anyaszentegyház része, az Isten országa megélésére törekvő Jézus-követők szeretetközössége.”* Ha megvizsgáljuk ezt a szövegrészt, beláthatjuk, hogy nem egyházszerkezeti, hanem elvi jelentőségű kijelentéseket tartalmaz. Az, hogy egyházunk az *„egyetemes keresztény anyaszentegyház része”*, valójában azt jelenti, hogy a többi keresztény felekezettel együtt mi is a kereszténységhez tartozunk. Azért tekinthető elvnek ez a kijelentés, mert olyan intézmény vagy egyházszerkezet, amely keresztény anyaszentegyházként működne közös szabályzat és közösen megválasztott testület irányításával, nem létezik. E tág értelemben teológiai mondható kijelentéshez képest a másik elv inkább erkölcsi: az a megállapítás, hogy a Magyar Unitárius Egyház *„az Isten országa megélésére törekvő Jézus-követők szeretetközössége”*, azon kívül, hogy Jézus imádása helyett egy teológiai-

gyakorlati alternatívát fogalmaz meg, egy eszményre: a szeretetre és megélésére hívja fel a figyelmet, s egyben a mindennapi élet valóságára is figyelmeztet(het). Lényeges tehát levonni azt az egyszerű következtetést, hogy eszmény és valóság nem azonos egymással. És erre éppen a gyakorlati élet szempontjából van szükségünk, ha nem akarjuk áltatni önmagunkat. Másrészt pedig az is megfontolandó, hogy a szeretet-közösség elvének hirdetése nem unitárius sajátosság, hiszen minden keresztény felekezet a szeretet-közösség fontosságát vallja. Ez azonban nem jelenti azt, hogy megérkeztünk volna a Mennyek Országába. Az én megközelítemben tehát az idézett gondolat azt jelenti, hogy egyházunk olyan keresztény teológiai-erkölcsi intézmény, amely alternatívát jelent a kereszténységen belül, és kihangsúlyozza a szeretet-közösség fontosságát; magatartásában arra törekszik, hogy a szeretet-közösség elvét megvalósítsa.

Feltételezem, hogy vannak vagy lesznek olyanok, akik vegyes érzelmekkel, kissé meghökkenve, s inkább ellenérzéssel fogadják gondolatvezetésemet. Ennek ellenére mégis azt tartom fontosnak, hogy lehetőleg

*a 2015. február 28-án Budapesten tartott gondnok-presbiteri találkozón elhangzott előadás rövid változata

reálisan lássuk dolgainkat, és egyházépítő stratégiánkat e realitás-érzék és a pozitív eszmeiség összekapcsolásával munkáljuk. Meggyőződésem ugyanis, hogy a valóságon csak akkor változtathatunk, ha ismerjük és komolyan számolunk ezzel a valósággal.

2. Az egyház a lelkészek és az egyháztalagok szervezett közössége. Ez elsősorban ténykijelentés, de az a belátás is bennefoglaltatik, hogy egyház világiak nélkül nem létezik. A lelkeszi tevékenység lényege

abban áll, hogy a lelkész mint teológiai végzett szakember a kor adottságainak és hívei lelki-szellemi elvárásainak ismeretében végezze munkáját. A lelkeszi munkának tehát elsősorban a hívek lelki-szellemi épülését kell szolgálnia. Ugyanakkor a hívek kötelessége, hogy tőlük telhetően minden tekintetben részt vegyenek az egyházi élet minőségének a javításában. Az egyházi élet minőségének a javítása nem valamilyen külsődleges cél, hanem a közösség lételeme. Ha valaki jól érzi magát egy közösségben, szívesen megy oda és szívesen kiveszi részét e közösség szellemi és anyagi gyarapításában. A lelkészek és a hívek

közös munkájából így születhet megtartó erő. Íme, egyszerű tények, elvek és eszmények összekapcsolásából jöhet létre egy olyan közösség, ahol a mindennapi munkában elfásult, konfliktusoktól terhelt, elszemélytelenítő társadalomban az egyén új energiákkal tölthető fel. Gondok természetesen így is adódnak. E gondok közül most csak néhányat emelek ki.

3. 2012-ben egyesült a két magyar unitárius egyházrész, s ezzel bizonyos gondok megoldódtak, de egyben új gondok is születtek.

2002 végén választottak meg az Erdélyi Unitárius Egyház egyik főgondnokának, és 2008-ban újraválasztottak. Arról, hogy milyen volt a magyarországi és az erdélyi unitárius püspökség közti korábbi viszony, nem kívánok beszélni, mert hiányosak az ismereteim. Azt viszont tudom, hogy 2002 után milyen elképzelések születtek az egyesülésről. Ezeket sem akarom most ismertetni vagy minősíteni, mert lehetséges, hogy másként látom, mint azok, akik megfogalmazták. Annyit viszont el kell mondani, hogy ezek az elképzelések más-más forrásból eredtek, és eltérő/ütököző nézőpontokat képviseltek.

Az egyik elképzelés az volt, hogy a magyarországi egyházrész kapjon egyházköri (esperességi) státuszt. A másik szerint meg kell tartani valamilyen formában Magyarországon is a főhatósági szintű szervezetet. Én ezt az utóbbi nézőpontot támogattam és a magam módján képviseltem, mert beláttam, hogy a magyar állami hatóságokkal és a testvérgyülekezetekkel eredményesebben lehet tárgyalni főhatósági, mint esperességi szinten. Az Erdélyi Unitárius Egyház elnökségének tagjaként az egyesülést abban az értelemben tartottam fontosnak, ha ez mindkét unitárius egyházrész meg-

erősödését szolgálja, és ebből a folyamatból egy olyan egység jön létre, amely a magyar testvérfelkezetek között nagyobb súlyt ad az unitarizmusnak. Végül is ez a szándék és belátás bizonyult célravezetőnek: a Magyarországi Unitárius Egyházkerületnek főhatósági szintű képviselője van; a magyarországi püspöki helynök és a főgondnok tagja a Magyar Unitárius Egyház héttagú Elnökségének. Ez azért is fontos, mert az Erdélyből való kitelepedés ma is folyamatban van.

És a kitelepedett unitárius személyek, családok számontartása és megkeresése mindkét egyházrész közös kötelessége.

4. Egyházi életünk mindennapjaihoz tartozik a közös érdekképviselő is. Kétségtelen, hogy mind külkapcsolatainkban, mind belkapcsolatainkban egyházunk érdekeit kell képviselnünk. A keresztény testvérfelkezetekkel, más egyházi vagy vallásos csoportokkal, a művelődési intézményekkel, gazdasági érdekeltségekkel, a politikai pártokkal, az államvezetéssel való viszonyban talán egyértelműbb és egyszerűbb az érdekképviselő, hiszen nehezen lehet elképzelni olyan unitárius sze-

mélyt – főként ha valamilyen vezető tisztséget tölt be – aki egyháza ellenében, egyháza kárára döntene vagy cselekedne. Ezzel szemben azt tapasztaltam, hogy nehezebb dolgunk van, ha belső kapcsolatainkban próbáljuk az egyházi érdekképviselő elvét követni. Ugyanis adott esetben nehéz eldönteni, hogy egy belső viszonyban (például valamely egyházközség és az illetékes egyházköri vezetés, vagy éppen a Magyarországi Unitárius Egyházkerület és a Magyar Unitárius Egyház viszonyában) felmerülő vitás kérdésnek melyik megoldása képviseli valójában Egyházunk érdekeit. Itt tehát csak elvileg jelenthetjük ki, hogy mire kell tekintettel lennünk, s a gyakorlatban arra kell törekednünk, hogy döntésünk egyszerre tisztességes és gyakorlatias legyen.

5. Végül ehhez a kérdéskörhöz kapcsolom a vezetés és a hatalom közti viszony problémáját is. Ezt a viszonyt egy közkeletű elhatárolás: a politikai és a civil szféra közti különbségtétel alapján közelítem meg. Ebből a szempontból a hatalom inkább politikai, a vezetés inkább civil szférai kategória. Az egyház eszmeiségéhez jobban talál, ha nem hatalmon levőkről, hanem vezetői tisztségben levőkről beszélünk. Jogos tehát az az elvárás, hogy az egyházban senki se hatalmaskodjon, hanem töltsse be becsülettel azt a vezetői tisztséget, amellyel választói felruházták.

Előadásomat két gondolattal zárom. Remélem, senki sem nehezményezi, hogy a Magyarországi Unitárius Egyházkerület ez évi gondnok-presbiteri találkozására engem hívtak meg. Közös gondjaink megoldásához megfontoltságra, belátásra, bölcsességre, kölcsönös tiszteletre és tisztességre van szükség.

Dr. Máthé Dénes

Mindennel együtt élni

– Interjú Soós Emőkével

Soós Emőke bábszínész, Székelyudvarhelyen született, jelenleg Békéscsabán él. A Napsugár Bábszínház alapító tagja, énekel a Rokodál együttesben, és emellett számos egyéni produkció is fűződik a nevéhez. 2013-ban elnyerte Békéscsaba Megyei Jogú Város képviselőtestületétől a Békéscsaba Ifjúságáért kitüntetést.

Emőkének azonban élete során nem csupán a szakmai kihívásokkal kellett szembenéznie. Az egyik legrettegettebb betegség is próbára tette...

Gyerekként mindannyiunkat elvarázsol a bábok világa, de ez a bűvölet ritkán marad meg olyan intenzívnek, hogy aztán életpálya alakuljon belőle. Hogyan lettél bábszínész? És hogy kerültél Békéscsabára?

Első bábszínházi élményemet a székelyudvarhelyi Művelődési Házban éltem át, amikor a kolozsvári Puck bábszínház az *Eljöhethnél hozzám* című előadásával tájolt Székelyföldön. Máig emlékszem arra a hangulatra. Torkunk szakadtából skandáltuk: *Kezdődjön a bábszínház!* Aztán megszólalt a háromszoros gong, szétnyílt a bábszínpad függőnye, és elindult a bábok színháza. A mese. Az előadáson elhangzott dal ma is a fülemben cseng, a szereplőkkel pedig később Kolozsváron találkoztam, immár a társulat tagjaként.

Kovács Ildikónak, a neves rendezőnek köszönhetem, hogy megérezhettem a bábjátékban rejlő lehetőségeket, azt, hogy egy döntés (fejben és lélekben), és máris létrejöhet a csoda, a varázslat. Ezeket az érzéseket már kisgyerekként is átéltem, csak általában magamban. Volt olyan játékom, hogy lehet a világűrben még egy Föld, ahol van egy Soós Emőke, aki épp ezt gondolja, amit én, és most épp ő is integet, ő is udvarhelyi és a Tábor negyedben lakik. Ebbe a játékba beavattam később egy fiút, aki csak nevetett rajtam... ettől megijedtem és – mivel ő „menőbb” volt, mint én –, nagyon szégyelltem, hogy emnyire lüke vagyok.

Szóval a bábun, a meséken keresztül kiélhettem ezt a fajta belső, „fura” világot. A kolozsvári bábszínház után Budapestre kerültem, a Budapest Bábszínház bábszínész-képzőjébe. Ott töltöttem közel négy évet. A pesti élet nem volt könnyű, de annál izgalmasabb. Rengeteg olyan inger ért, amire rácsodálkoztam, amit kezdetben nem, csak később értettem meg. Egyet tudtam: otthon szeretnék, Székelyföldön bábszínészkedni. Aztán Sepsiszentgyörgyre kerültem, ahol remek emberekkel találkoztam, de nem tudtam kiteljesedni. Ekkor hívtak Békéscsabára, a Napsugár Bábszínházhoz, alapító tagnak. Szüleim szerették volna, ha otthon maradok, de azt is, ha fejlődöm, és nem toporgok egy helyben. Akkor még nem volt Erdélyben bábszínész-képzés, s nekem volt ugyan szakmai végzettségem, mégis szakképzetlenként alkalmaztak. Így hoztam meg a döntést, hogy kipróbálom. Azóta itt élek, és Udvarhelyen is úgy tűnik, lassan kialakul a bábszínház, mert vannak már ott is rátermett emberek.

Kacsaringós út után, Békéscsabán mennyire találtál rá magadra? Hiányzik-e Székelyudvarhely, Erdély? Hogy érzed magad – szakmailag és magánemberként?

Békéscsaba volt az a város, ahol gyerekként Magyarországon életemben először megfordultam. Emlékszem, mennyire fantasztikus élmény volt, hogy a boltokban csu-

Soós Emőke

da finom dolgok kaphatóak, mindenütt el tudom olvasni a feliratot, büszkén meséltem mindenkinek, hogy én székely vagyok, tulajdonképpen a testvérük... aztán a gyerekek lerománoztak. Sírva ültünk fel a buszra, de az énektanár elmagyarázta, hogy ez nem a gyerekek hibája, ez sajnos a tájékozatlanság. „Nem ismerik a történelmet.” Tehát amibe mi mindig is kapaszkodtunk, lehet, hogy nincs is? Aztán Pesten kárpótolt az élet... ölelgettek minket, ünnepelték a kicsi, székelyruhás iskolásokat.

Aztán húsz év múlva visszatértem Csabára, és ez lett az új hazám. Sokszor éreztem, hogy csak átutazóban vagyok itt, hogy ez nem végleges. Hasonlítgattam össze az otthont az itthonnal. Kértem szüleimtől ottani májkrémet, sajtot, kolbászt, míg rá nem jöttem, hogy mikor itt vagyok, itt kell mindennel együtt élni, mindent megélni, mikor ott vagyok, akkor meg ott... két hazám van.

Hiányoznak a szüleim, az otthoni barátok, az otthoni emlékek, de kaptam vigasznak csabai barátokat, remek kollégákat, élményeket és nem utolsó sorban családot, ugyanis itt találkoztam a férjemmel, itt született kislányunk is, Zselyke.

Két-három évvel ezelőtt nagyon szomorú hírt kaptál orvosaidtól. Az egyik legkegyetlenebb betegséggel

kellett megküzdened. S mindezt úgy, hogy közben végig a szakmádat, kisgyerekedet, családot is szem előtt tartottad. Mi volt a legnehezebb számodra ebben a gyógyulástörténetben?

Zselykének épp kistestvért szeretnünk volna, amikor kiderült, hogy rosszindulatú daganatom van. Annyira rossz a helyzet, hogy már nem is lehet rajtam segíteni, utolsó stádiumban vagyok. Nagy koppanás volt az életünkben. Bár bántott, hogy „elkezeltek” az orvosaim, már csak azért imádkoztam, hogy jó kezekbe kerüljek, ne a harag uralkodjon el a szívemen, hanem előre nézjek, és a gyógyulásra figyeljek. És kaptam még egy esélyt. Zselykének szüksége van az édesanyjára, de hiszek a gondviselésben, és ha mégis úgy alakulna, hogy mennem kell, majd a férjem, a szüleim, a testvérem erősek lesznek, és szeretetben felnevelik.

Az imák, a család, az orvosok, a barátok segítettek. A daganatom – bár sok szenvedés árán – eltűnt műtét nélkül, jelenleg tünetmentes vagyok. A betegségem alatt elég színes életet éltem. Volt minden, cseppet sem volt unalmas. A kezeléseknél voltak mélypontok (tudod, Éva, hiszen te is mellettem voltál), de a kórházban a sorstársaimmal rengeteget neveltünk a kiszolgáltatottságunkon. Zselyke pedig háromévesen megmondta, hogy míg ő kicsi, *ne menjek el a csillagba*. Tehát meg kell gyógyulnom. Van kiért és van miért. A többi nem rajtunk múlik. Ezt el kell fogadni. A forгатókönyvet nem ismerjük.

No, de a kérdésedre válaszolva... azt volt a legnehezebb „szinten tartani”, hogy igazán higgyek a gyógyulásban, és ne sajnáltassam magam. Mikor az első kemoterápiát kaptam, Zselykét elvitték Udvarhelyre. Amikor a busz ajtója becsukódott és elindult vele, akkor az utcán üvöltve zokogtam. Kiborultam. Mert nem tudtam, látom-e még valaha. És most, három év távlatából is elsirom magam, ha ez a történet eszembe jut. Azt hiszem, ekkor volt az, amikor egy pillanatra még a hitem is elhagyott.

Hogyan alakult egyébként az istenhited az évek során – egyáltalán mikortól beszélhetünk róla? Rendszeresen jársz a gyulai unitárius szóránygyülekezetbe, és ez a betegséged idején is így volt. Akkor hogyan élted meg a hitet?

Az Isten az életemben mindig jelen volt. Természetes volt a létezése. Természetesen voltak pillanatok, amikor eltávolodtam, amikor megszakítottam vele a kapcsolatot egy időre, de mindig tudtam, melyik úton találok vissza hozzá. És sose értettem, hogy mások számára ez miért rejtély, miért gondolják, hogy ez valami bonyolult, elérhetetlen valami.

Szerencsém is volt, hogy a hitemben erősítettek a szüleim, a lelkész, különböző nénikék, bácsikák, emberek, akikkel – utólag visszagondolva – valószínűleg épp ezért találkozhattam. Sose volt számomra kérdés, hogy bemehetek-e a katolikus templomba unitáriusként, vagy mondhatok-e katolikus nagyanyámmal egy-két *Üdvözlégyet*, netán a református templomban énekelhetek-e a közösséggel együtt. Mert hiszem, nem az a lényeg, hogy ki hogyan fogalmazza meg szóban a hitet.

Szász Dénes, gyermekkorom lelkésze azt tanította, hogy a helyen sokféle úton fel lehet menni, a lényeg, hogy feljussunk, csak ne más kárára. Ezt kaptam útravalónak. *Egy az Isten*. Nekem ezt jelenti. Büszke vagyok rá, hogy unitárius vagyok. Mert ez az egyik legnagyobb ajándéka számomra Istennek.

A betegségem tulajdonképpen megerősített az Istenbe vetett hitemben. Még szorosabb vele a kapcsolatom. Meggyőződésem, hogy az Isten *szeret(et)*, Isten a teljesség maga. Bármikor, bármilyen helyzetben ott van nekünk, csak kár, hogy sokszor elhessegetjük, vagy becsukjuk előtte a kaput.

Mi az, ami ezen kívül még feltölt, vidámmá teszi a mindennapjaidat? Milyen rendezvényeket, könyveket, filmeket, zenéket részesítesz előnyben?

Azt gondolom, szerencsés is vagyok, hogy azzal foglalkozom, amit szeretek, és amiben hiszek. A bábszínház csodálatos világ. Fáradságos munkával elkészül egy előadás, és akkor jön a találkozás a közönséggel. Megmértetik minden az előadáson belül: történet, díszlet, zene, színész. És mivel folyamatosan játszunk, mindennapos a megmértetés. És csak akkor tud igazán működni, ha őszinte és hiteles dolgok születnek a színpadon, és amit üzenünk az előadással, eljut a nézőhöz. A mi esetünkben többnyire a gyerekekhez, és elég nagy felelősség, hogy mit, miért és hogyan fogalmazunk meg nekik. Képzőművészet, színház, zene, irodalom mind-mind fontos művészeti ágak a bábjáték világában, így tehát összefügg a munkám a szabadidőmmel. Igyekszem eljutni olyan rendezvényekre, amik érdekelnek és feltöltötenek. Egy barátomnak köszönhetően eljutottam a bécsi Rolling Stones koncertre. Hatalmas élmény volt. Édesapám egyszer azt mondta, postásnak kellett volna lennem, mert folyton megyek valamerre...

Az élet aztán úgy hozta, hogy elkezdtem meséket, történeteket mondani gyermekeknek, később felnőtteknek is. Nagyon izgalmas ez számomra, mert ezúttal nincs megfogalmazva a látvány, a kép, mint a bábszínházban, hanem a közönség fantáziájára van bízva minden. Csodálatos érzés, hogy jönnek velem a képzelet szárnyán és látják, amit én mesélek nekik. Nézik a saját mozijukat, amit magam találok ki. Örömmel tölt el.

Nemrég a bábszínházban zenész kollégáimmal összefogtunk, és létrehoztunk egy zenekart, a Rokodált. Nekem az énekes szerep jutott, ami néha frusztrál, mert nem vagyok énekesnő, de egyelőre örömet lelem benne, és szeretik az emberek, amit csinálunk, tehát addig van értelme. A kislányom az egyik rajongónk. Ő egyébként kiköveteli magának az odafigyelést. Olyan nincs, hogy esti mese nélkül aludjon el. Most Bruminál tartunk. Aztán elcsendesítjük a testünket, lelkünket egy esti imával.

Az olvasásra is keríték időt. Vonaton, várótermekben, orvosi rendelők előtt várakozva olvasok újabban a legtöbbet. És mindig csak azt, ami igazán érdekel. Azért, mert valamit már illett volna elolvasni, mert valaki szerint hatalmas mű, engem nem feltétlenül érdekel, emiatt már nem olvasom el. Csak, amit szeretek. Karinthy írásait például évek óta szeretem, és még nem untam meg.

(Mondjuk, az *Utazás a koponyám körül* nem olvasnám újra). De sokat böngészgetem a kortárs írók, költők írásait is. Nem árt, ha nyitottak és kíváncsiak vagyunk a minket körülvevő dolgokra...

Merre van a tovább? Milyen tervekkel indulsz a következő éveknek, hónapoknak? Melyik „vonaladat” szeretnéd tovább erősíteni a közeljövőben?

Még van két kritikus évem a statisztika szerint. Ha gyógyult leszek, szeretnék valami új dolgot is kipróbálni, de még nem tudom, milyen irányban.

Fontosnak tartom, hogy azt a hamuba' sült pogácsát, amit szüleim tettek a tarisznyámba, Zselykének is átadjam, mert olyan útravaló, amiből egy életen át lehet táplálkozni.

Kérdezett: Farkas Wellmann Éva

teológiai műhely

Isten országa (I. rész)

*„Isten országa eljő, útba van,
És alkotmánya lesz a szeretet,
A szív parancsa s nem a hiszekegy.
E szent reménnyel lépj be boldogan.”* (150. sz. ének)
„(...) Isten országa ti bennetek van.” (Lk 17,21)

Rég foglalkoztatott Isten országának gondolata, főként annak újszövetségi megjelenése. Elég sokszor beszéltem Istennek látható és láthatatlan országáról, melynek megérkezéséért magam is munkálkodom, amióta papi pályára szántam az éltemet. Eddigi beszédeimben és a példabeszédek során több, mint kétszáz alkalommal említettem Isten országát. Kimondottan azok a beszédek szólnak róla, melyek Jézus példázatai alapján megkövetelik ezt.

Ebben a dolgozatban arra törekedem, hogy a Károli fordítás szerint megfigyeljem azokat a megjelenési formákat, összefüggéseket, melyek belekapcsolódnak *Isten országa* fogalmába. A dolgozatot a teljesség igényével készítettem, de előfordulhat, hogy elkerülte figyelmemet néhány bibliai vers, vagy utalás, melyet be kellett volna vennem a sorba. Szívesen elvégzem a kiegészítéseket a későbbiek során, amennyiben erre valaki figyelmeztet a lelkésztaársaim, vagy olvasóim közül.

Amint elvégeztem a válogatást és hozzáfogtam a kifejezések csoportosításához, örömmel tapasztaltam a sokszínűséget, mely jellemzi az eredeti kifejezés formáit. 11 csoportban a *Mennyek országa* és *Isten országa* jelenti a gazdagságot. A többiek előfordulási száma, illetve a körükük csoportosítható gondolat- és

érzésvilág vonatkozásában messze alul maradnak az előbb említettektől. Végül pedig igen fontos néhány megjegyzés arra vonatkozóan, melynek köszönhetően fordított irányból közelítek az alapgondolathoz, vagyis Isten országa fogalmához. A dolgozat végén foglalkozom azokkal a gondolati- és eszményi összefüggésekkel, melyek megjelennek az Újszövetségben.

Ország

Arról olvashatunk több helyen az Újszövetségben, hogy Isten országa csupán „*országként*” jelenik meg a szövegösszefüggésekben. Nincs is ezzel semmi gond, hiszen amikor sikerült elolvasnunk a szöveget,

nyomban felfogjuk, hogy miről is van szó benne, sőt semmilyen más országra nem gondolhatunk, csak Isten országára. A kérdés viszont az, melyet János evangéliuma és a Filippi levél is feltesz: Hol van? Jézus adja az első választ, amikor kimondja, hogy az „*én országom nem e világból való. Ha e világból való volna*

az én országom, az én szolgálaim vitézkednének, hogy át ne adassam a zsidóknak.” (Jn 18,36). A kérdésre a második felelet Pál apostoltól származik, akinek jól ismerjük Jézus megváltói tevékenységéről szóló meggyőződését. Ennek feltétlen hangsúlyozásával mondja, hogy „a mi országunk mennyekben van” (Filippi 3,20).

Miután megértettem, hogy az ország „*nem e világból*” való, nyomban két kérdés fogalmazódott meg bennem. Akarom-e *birtokolni* – részben akár – ezt az országot és *örökösévé* válhatok-e valamilyen for-

mában? Mind a két kérdésre megfelelő választ találtam, hiszen Jézus először arról beszél hallgatóságának, hogy Isten örömét találta abban az ajándékozásban, hogy népének, nyájának adja az országot (Lk 12,32). Másodsorban arról értesít bennünket, hogy Isten országot adott neki (Lk 22,29), aminek köszönhetően ő is megmutatja adakozó jókedvét hallgatósága felé. Az igazi *birtoklás* viszont Isten osztályrésze lesz, vagy talán ezt követően engedi át nekünk azt a részt, amiért meg kell mindnyájunknak dolgoznunk. Hogy mikor történik, arra vonatkozóan Pál apostol a következőképpen nyilatkozik: „*amikor eltöröl minden birodalmat és minden hatalmat és erőt.*” (1 Kor 15,24).

A második gondolatkör az *öröklésre* utal. Máté evangéliumában azt olvassuk, amikor Jézus egyik példázatában így szól: „*Jertek, én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, a mely számotokra készítettett a világ megalapítása óta.*” (Mt 25,34). Az öröklés gondolatát gyönyörűbb megfogalmazásban olvashatjuk Jakab apostol levelében, aki többek között megkérdezi atyjafiaitól, hogy hát nem éppen Isten vette pártfogás alá a világ szegényeit, hogy hitben gazdagok legyenek „*és örökösei az országnak, amelyet azoknak ígért, a kik őt szeretik?*” (Jk 2,5). Számomra nyomon követhető a logika, mely érvényesül az alábbi felsorolásban. Először bizonyos *botránkozásokról* tesztek említést, melyek megtörténnek az emberek figyelmetlenségéből, de kész akaratából is. Egyfajta igazságszolgáltatás kezdődik, amikor az ember fia angyalai „*összegyűjtik a botránkozásokat mind, és azokat is, a kik gonoszságot cselekesznek*” (Mt 13,41), aminek köszönhetően talán helyreáll Izráel országa (ApCsel 1,6).

Az országba kétféleképpen juthatunk. Az egyik a szüntelen imádkozásnak köszönhetően, melyet Jézus is szorgalmazott az Úri imádságban: „*Jöjjön el a te országod.*” (Lk 11,2), de minden bizonnyal fontosabbnak bizonyul, ha méltóan viseljük magunkat, s így Isten „*az ő országába és dicsőségébe hív*” (1 Tess 2,12) minket. Az országba lépésnek írásos bizonyítékeként olvasható az Újszövetségben az ítélettel kapcsolatos felfogás is. Ennek e helyen két szemléltető példáját emelem ki, melyek közül az első az Apostoli hitvallásban is szereplő szövegezésre utal, miszerint Isten „*ítélni fog élőket és holtakat az ő eljövetelekor és az ő országában*” (2 Tim 4,1). A második megjelenésben szinte felsóhajthat a maga tetteiben, jócselekedeteiben kételkedő ember, hogy remélhet Isten igazságosságában, hiszen *igazság az ő országának pálcája* (Zsidó 1,8).

Végül pedig még egyetlen gondolat maradt az országgal kapcsolatosan. Szeretnénk ugyan, ha már benn is lehetnénk a megígért országban, sőt, tudni akarjuk, hogy hol lesz a helyünk. Vagy éppen arra törekszünk, hogy ismeretségünket latba vetve kialakjunk magunknak, szeretteinknek egy megfelelő helyet, mint a Zebedeus fiúk édesanyja, amikor kéréssel fordult Jézushoz: „*Mondd, hogy ez az én két fiam üljön a te országodban egyik jobb kezed felől, a másik bal kezed felől.*” (Mt 20,21). Arra biztat Pál apostol, hogy

„*mozdíthatatlan országot*” (Zsidó 12,28) nyerünk Istentől, amiért elsősorban hálások kell lennünk, illetve úgy kell szolgálunk Őt, hogy az megfeleljen akaratának. Csakis ebben az esetben lehetünk birtokosai a sokak által várva-várt országnak.

Jézus országa

Emberfia országa. Három formát találtam, melyek szorosan kapcsolódnak Jézus személyéhez. Erre nemcsak következtetni lehet, hanem érthető módon, világosan fogalmaznak a bibliai helyek, amikor meghatározzák, hogy kinek az országáról is beszélnek. Első helyen az emberfiának országát említem. Különös módon fogalmaz az evangélista, hiszen azzal biztatja az olvasókat, hogy addig nem hálnak meg, „*míg meg nem látják az embernek Fiát eljöni az ő országában.*” (Mt 16,28).

Fiú országa. Második helyen a fiú országát említem. Itt is kiemelhető Pál apostolnak a megszokott, különös szemlélete, aki egyszerismind áthelyezi az ország-tulajdont Jézusra. Pontosabban, Isten „*megszabadított minket a sötétség hatalmából, és általvitt az Ő szerelmes Fiának országába*” (Kol 1,13).

Jézus országa. A harmadik és egyben Jézus országára utaló bizonyítékok árnyaltabbak, mint az előbbieket, illetve ezek közül az utolsó pontosan kimondja, hogy miként látja az ország tulajdon viszonyát. Ennél viszont sokkal fontosabb az a párbeszéd, melyet Jézus folytatott tanítványaival, közelebből Péterrel, amikor kijelentette, hogy enni-inni fognak az ő asztalán az ő országában, sőt királyi székeken ülve ítélkeznek majd Izráel tizenkét nemzetségén (Lk 22,30). Természetesen ebben az esetben is hittel közeledem az előtárakra, de ennek ellenére mégis kétségeim támadnak, hiszen keveredik a túlvilági ország és annak az országnak képe, melyben nincs evés-ivás, nőülés és férjhez menetel, illetve ahol Jézus tanai, vagyis a szeretet-parancsok érvényesülnek, megvalósul az eszményi ország és megváltozott életszabályok mentén halad tovább a mindennapi élet. Az a kérdés tehát, hogy összemosható-e egy képzeletbeli ország, illetve a földön megvalósuló ország képe?

Számomra választ ad a gonosztevő kérése, amikor így szól Jézushoz: „*Uram, emlékezzél meg én rólam, mikor eljössz a te országodban!*” (Lk 23,42). Ezt kétféleképpen is értelmezhetem: Az egyik, ha arra gondolok, hogy a gonosztevő akkor szerzett tudomást először Isten országáról, s így minden további nélkül nevezhette Jézusénak az eljövendő országot. A másik viszont Jézus válaszában rejlik, amikor nyugtatja a halálán levő bűnöst, hogy egy helyen lesznek mind a ketten. Péter apostolnál találtam egy különös buzdítást, melyben arra kéri atyjafiait, hogy erősödjenek meg elhívásukban és adják bizonyosságát annak, hogy kiválasztásra kerültek Isten ügye melletti elkötelezettségükben, mert így „*gazdagon adatik majd*

néktek a mi Urunknak és megtartónknak, a Jézus Krisztusnak örök országába való bemenetel.” (2 Pt 1,10-11).

Atyámnak országa - Atyjok országa

Mindkét fogalmazás közel áll a szívemhez. Kár, hogy csupán egy-egy alkalommal található az Újszövetségben. Ebben az esetben is ismétélhető a néhány gondolattal korábban említett evés-ivás Isten országában. Jézus újra arra hivatkozik, hogy enni fog Isten országában (Mt 26,29). A másik hasonlóan különös megközelítés akkor jelenik meg, amikor az új országban világító tanítványokkal találkozunk. Vagyis *„az igazak fénylenek, mint a nap, az ő Atyjoknak országában.” (Mt 13,43).*

Mennyei ország

Mennyei ország

Pál apostol korábbi felfogásához hasonló megnyilatkozást hallottam, amikor szinte beleestem a csapdába, mely érthető a szavak mentén, ha nem vagyunk elég figyelmesek, amikor kijelenti az apostol, hogy *„megszabadít engem az Úr minden gonosz cselekedettől, és megtart az ő mennyei országára; a kinek dicsőség örökkön örökké!” (2 Tim 4,18).* Nem azt mondja, hogy megszabadítja minden nehézségtől, bajtól, nyomorúságtól, hanem megsegíti az apostolt, hogy ne kövessen el semmilyen gonosz cselekedetet, s így tiszta lelkiismerettel léphessen be Isten mennyei országába. Egyértelműnek látszik, hogy Pál számára az ország elhelyezése más dimenziót jelent, mint Jézus megjegyzéseiben, kijelentéseiben, tanításában. Ez nem baj, de sok ember számára nem egyértelmű, sőt megtévesztő lehet, mert míg a Jézus tanította országban esznek és isznak, jót tesznek és szeretettel vannak egymás iránt, addig Pál felfogásában egyik sem létezik, sőt a földről a mennybe helyezi az eljövendő országot.

Mennyország

Tudatában vagyok annak, hogy a fogalom egy és ugyanaz, mely hamarosan sorra kerül, csupán újszövetségi megjelenése igényli, hogy első helyen említsem az egybe írt mennyországot. Két összefüggést emelek ki. Az első az igazi kincsre utal, ami többször is előfordul Jézus megjegyzéseiben. Vagyis, melyekben arra utal Jézus, hogy mindennél fontosabb olyan kincsek birtokába jutniuk a tanítványoknak és követőinek, melyek elavulhatatlanok, kincsek a *„mennyországban, a hol a tolvaj hozzá nem fér, sem a moly meg nem emészti.” (Lk 12,33).* Ehhez a gondolathoz csatlakozik a gazdag ifjúról szóló tudósítás, melyben Jézus szerint nem elegendő, hogy az ifjú betartja a törvényt, illetve vallása előírásait. Az örökélet elnyerésének zálogaként elmondja, hogy *„Add el mindenedet, amid van, és oszd el a szegények-*

nek, és kincsed lesz mennyországban; és jer, kövess engem.” (Lk 18,22). Eszerint két fontos tényező egymás mellé állításával, sokkal komolyabban kell figyelniük Jézus megjegyzéseire. Egyfelől az örökélet biztonsága, másfelől pedig az anyagi javak szétesztása, illetve Jézus feltétlen követése szerepel. Ez azt jelenti, hogy a vagyontalan földi állapottal társuló jézusi életmód alapfeltétele az örökéletnek, melyet Lukács evangélista is a mennyországba, azaz a földön kívüli dimenzióba helyezett.

Végül pedig egy bonyolult feladattal kerültem szembe. Az Apostolok Cselekedeteiben a következőket olvassuk: *„Mert nem Dávid ment fel a mennyországba; hiszen ő maga mondja: Monda az Úr az én Uramnak: Ül az én jobbkezem fölül” (ApCsel 2,34).* Nem részletezem a szakértők magyarázatait azzal kapcsolatban, hogy ki kinek az ura és valójában milyen következtetések vonhatók le a 110. Zsoltár, illetve az előbb említett vers kapcsán. Nekem csak az volt a szándékom, hogy ebben az esetben is igazoljam a fogalom harmadik megjelenési formáját. A kérdés viszont még mindig fennáll, hogy a *mennyország* fogalma megegyezik-e azzal az *Isten országa* kifejezéssel, melynek megvalósulása fizikai értelemben is a földi térre korlátozódik?

Mennyeknek országa

El kell mondanom, hogy a bibliamagyarázataim és a beszédeim írásakor valamilyen különös érzésnek köszönhetően soha nem sikerült megfelelő határvonalat húznom *Isten országa* és a *mennyek országa* között. Közelebről azt értem, hogy számomra a mennyek országa kifejezés ugyanazt jelentette, mint a földi terekre utaló ország megvalósítása, megjelenése. Vagyis szolgálként (nem béres) mindig azt hittem és hiszem, hogy jócselekedetekkel, kizárólagosan a jézusi tanítás szellemében kell követnünk a jót ahhoz, hogy megvalósuljon emberi életünkben az eszményi ország, amikor a farkas együtt van a bárányal. Az előbbi érzésvilág és hitbeli meggyőződés segített mindig abban, hogy Jézus példázatai magukkal ragadjanak és átmenjenek olyan emberi korlátokon, melyekre különben képtelen lettem volna. Némelyeknek ma is idejétmúltak, érthetetlenek és alkalmazhatatlanok ezek a

példabeszédek, illetve az azokban szereplő hasonlatok. Sokunk számára viszont éppen ellenkezőleg. Bármilyen furcsa is, szemléletmódunkban teljesen más összefüggésekben jelennek meg a korabeli emberek, amikor egy-egy tevékenységben látjuk őket, és ugyanakkor számunkra is időszerű minden követelmény, mely meghatározza jövőre szóló kapcsolatainkat. Már amennyiben Isten továbbra is megajándékoz élettel, vagyis napjainkhoz újabbakat ad.

A harmadik megjegyzésem a *felsorolásra* vonatkozik, hiszen amennyiben jobban megfigyelem, látom, hogy sokkal kevesebb hasonlat szerepel a jegyzeteimben, mint, amennyivel találkozunk a folyamatos olvasás, vagy magyarázat rendjén. Ez annak következménye, hogy a hiányzó hasonlatokhoz nem társították az evangélisták a *mennyek országa* kifejezést, illetve a másik fejezetben következő *Isten országa* fogalom rendjén kerülnek felsorolásra. Azt is meg kell jegyezni, hogy kizárólagosan Máté evangéliumában találjuk a hasonlatok esetében az alcímben is szereplő kifejezést. A következő, kilenc előfordulását említem:

Gazda - Gazdaember. Azt mondja Jézus, hogy feltétlenül szükséges a mennyek országáról szóló ismeretek elsajátítása. Ráadásul összeköti ezt a tudást az írástudókkal, ami szinte olyan hatást kelt bennünk, mintha együtt éreznék velük, akik különben mindig ellentétes véleményen voltak a tanítómesterünkkel. Szóval minden ilyen tudásban bővelkedő *„hasonlatos az olyan gazdához, aki őt és újat hoz elő az ő életéből”* (Mt 13,52). A mennyek országa hasonló ahhoz a gazdaemberhez is, aki korán reggel kimegy, hogy munkásokat fogadjon fel az ő szőlősebe. (Mt 20,1)

Háló. Természetesen tudatában vagyok annak, hogy képzeletemet csak annyira engedhetem el, amennyire megengedi a *„hivatalos álláspont”* (sajnos, vagy hála Istennek nincs kordába fogott vallási rendszerünk, ami megszabná akár gondolkodásunk kiterjedését is. Sajnos azért, mert így nem tudjuk kellőképpen megismertetni azokkal, akik kíváncsiak rá. Hozzáértő és együttértő szándék kell ahhoz, hogy megszülessen egy olyan rendszer, mely „szent és sértetlennek” mondaná ki az unitárius irányelveket. Ez felborítaná a kezdeti felfogást, miszerint az unitárius vallás állandó fejlődésen megy át), vagy a személyes hitem. Amennyiben felállítok a kettő között egy egészséges egyensúlyt, akkor máris ott állok az örökös kérdés előtt: *Milyen emberek lépnek be a mennyek országába?*

Ismerős szinte mindenki előtt az isteni igazságszolgáltatás (Káténk tanítása) kikövetelt *„lehetősége”*. Ezt testvérfelekezeteinktől tudjuk, akik hangsúlyozzák, hogy a jók elnyerik jutalmukat, a rosszak pedig büntetésüket. Azt viszont sokan kétségbe vonják, hogy miként. Egy másik *„lehetőség”* szerint, csak a *kiválasztottak* jutnak be a mennyek országába. Erről viszont csak Isten tud, hogy kik is ők. E tekintetben két

megoldás van: olyan viselkedési mód, mellyel kiérdemli mindenki a kívánt állapotot, a másik viszont arra csábít, hogy mindegy az életbeli cselekvés, mert amennyiben Isten örökéletet, vagyis üdvösséget ígért, akkor bizonyára megnyeri azt a legbűnösebb is közülünk (ez az eleve elrendelés elve a református vallásban).

A második gondolatkör szorosan összefügg az előbivel, illetve magával a hasonlattal. A példázatban azt mondja Jézus, hogy *„hasonlatos a mennyeknek országa a tengerbe vetett gyalomhoz (háló), amely mindenféle fajtát összefogott”* (Mt 13,47). Tehát, ha szó szerint értem az üzenetet, akkor azt gondolhatom, sőt hihetem, hogy a mennyek országában összegyűlnek majd az emberek, akik között attól kezdve nem a természetes szelekció végzi a kiválasztást, hanem Isten. Némelyek ugyanis *„kidobásra”* kerülnek, mint hasznavehetetlen termékek. Ismerős az Újszövetségben az igazságszolgáltatásnak ez a formája, ami nem is csoda. Ezt követelik időnként még azok is, akik nem azért cselekednek jót, mert így illik, vagy ezt követeli tőlük Jézus és a jó erkölcs, hanem magáért a jóért teszik azt. Feltevődik továbbra is kérdés, hogy: *Miként fog történni ez a szétválasztás?* Erre viszont egy felekezetnek sincs pontos válasza. Minden olyan törekvés, melyben érzik az elfogultság, vagy a hitbeli meggyőződés igazságának kisajátítása, eltér a jézusi elképzeléstől, tanítástól, sőt a keresztyéni gondolkodástól is. Eszerint semmi más nem marad hátra, csak a hitbeli meggyőződés, illetve az a bizalom, melyet Jézus tanításainak helyességébe, Isten gondviselő szeretetébe helyeztünk. Nincs is értelme sokat foglalkoznunk a szétválasztás kérdéskörével, hiszen minden valószínűség szerint nem fog felkérni Isten erre a feladatra. Így hát inkább a parancsolatok teljesítésére, Isten akarata szerinti életvitelre kell összpontosítanunk, mint arra, hogy részt vegyünk Isten igazságszolgáltatásában.

Kereskedő. Újabb ellentétpárt fedezhetünk fel a hasonlatban. Azt mondja Jézus, hogy *„hasonlatos a mennyeknek országa a kereskedőhöz, aki igazgyöngyöket keres”* (Mt 13,45). Miért, hol érzem az ellentétpárt? Vallásos felfogásomban a *mennyek országa* egy lelki-szellemi-eszményi állapot, melyről sok helyen megállapította Jézus és más is, hogy nem a földi keretek között megszokott kincsekkel van tele. Sőt korábban is arról szoltam, hogy lelki kincsek megszerzésére kell törekednie a gazdag ifjúnak is azáltal, hogy közben lemond világi javairól.

A *„hol”* kérdésre is meg van a válaszom, hiszen éppen a kiemelt versben, hasonlatban arról van szó, hogy a mennyek országa olyan kereskedőhöz hasonlítható, aki igaz gyöngyöket keres. Éppen itt van a veszély, hogy holtvágányra kerüljön vallásos gondolkodásunk. A kérdés csak az, hogy *hová, a vers melyik részére tesszük a hangsúlyt?* A kereskedőre, a keresésre, vagy a megkeresett igazgyöngy értékének jelképes voltára? Magyarázataimban és beszédeimben sokrétűen foglalkoztam a hasonlat értelmezésével. Itt

csak azt emelem ki, melyről mindig meggyőződéssel beszéltem. A mennyek országa kincsei nélkülözhetetlenek. Csak egyet emelek ki: *a szeretetet*. Az igazgyöngy, sőt a csecse-becsét jelentő gyöngy nélkül is sok nő nagyon jól meg van. Azt is mondhatom, hogy egyetlen alkalom sem volt életemben, amikor egy valószínű igazgyöngyöt szerettem volna vásárolni feleségemnek, vagy édesanyámnak. Aki viszont ezzel kereskedik, az pontosan olyan szakértelemmel és odaadással kutakodtat, mint én amilyen lelkesedéssel töreksem arra, hogy megingathatatlanul megszerezem magamnak a lelki ország több adományát, pl. a szeretetet. Ez ugyan a legértékesebb mind közül, de ez csak akkor kerülhet birtokomba, ha soha meg nem ingok a szeretet gyakorlásában.

Kincs. A szántóföldben elrejtett (Mt 13,44) *kincs* szorosan kapcsolódik a világi értékekről alkotott fogalomkörhöz. Most inkább más megközelítésben sorolom a témával kapcsolatos gondolataimat:

Azt olvasom, hogy a mennyek országának kincse el van rejtve. Erről Jézus is többször szól, amikor korholja a farizeusokat és írástudókat. Úgy érzem, hogy a példázatbeli hasonlat arra is utal, amikor pl. keressük az ismeretlent. Ha nem tudjuk, hogy mit keresünk, akkor szó sem lehet kutatásról. Amennyiben tudatában vagyunk annak, hogy mit szeretnénk megtalálni, akkor más a helyzet.

Véletlenül, kószálás, vagy munkavégzés közben (lásd: szántó-vető) váratlanul előkerül a korábban elrejtett kincs. Vajon a véletlen, vagy a szerencse műve? Akár mindkettő is lehet(ne), amennyiben szerencsevadász valaki. Ezek viszont általában elkerülik a kétékezi munkát!

Arra is gondoltam, hogy talán a szántóföld gazdája rejtette el valamikor a kincses ládát azért, hogy határtalan örömet szerezzen a földművelőnek. Ez az elképzelés közel van ahhoz, amit mindig gondoltam is a mennyek országa kincseiről. Valószínű, hogy Isten sok helyen „*elrejt*” egy-egy ilyen kincses ládát azokon a területeken, ahol munkásai kitartóan dolgoznak. A munka sokunk számára öröm, de bevallom, hogy számomra különös hangsúlyt kap, ha megjutalmaznak érte. Itt van a megoldás kulcsa, hiszen a díj nem az anyagi ösztönzést jelenti, hanem az elismerést, mely lehet egy kiadós vállveregetés is.

A kincset talált ember természetes reakciója, hogy mindenét pénzzé teszi, hogy megvásárolja azt a szántóföldet, melyben megtalálta a kincses ládát. Egyszerű párhuzamot vontam szolgálatom és a példázatbeli célzás között. Nekem sincs más vágyam, csak hogy mindenemet odaadjam azért az országért, melynek eljövételéről hitemben e helyen is szívesen vallomást teszek. Igenis hiszem azt, hogy Isten ügyének szolgálata, Jézus tanításának követése, a mindennapi élet szabályainak betartása folyamatosan elvezet egy-egy kincshez, melyek összegyűjtögetése feladatommá, kötelességemmé vált. Végül pedig meggyőződésem, hogy egyedül Istenre tartozik annak mérlegelése, hogy jól-rosszul, odaadással, vagy éppen

hanyagul végeztem-e a szolgálattal járó feladataimat.

Király. A mennyek országának emlegetése során két alkalommal jelenik meg a király. Az elsőben, amikor „*számot akar vala vetni az ő szolgálóival*” (Mt 18,23), a második pedig, amikor menyegzőt rendez a fiának (Mt 22,2).

Károli fordításában úgy olvassuk, hogy „*akar*”, vagyis szeretne számot vetni. A végkifejlet azonban egyértelmű, mert amit meg akar tenni, azt véghez is viszi. Sokan ezt teszik hangsúlyosabbá a példabeszédben, mint, hogy arra összpontosítsanak, ami aztán később történik a szolgálak között.

A menyegzőt szerző király személye és „*önkényesnek*” látszó intézkedései sok gondolatot ébresztett bennem, melyeket mindig törekedtem hallgatóságom és olvasóim elé tárni. Ezek közül most is lenyűgöz az a borzasztó felismerés, hogy egyetlen meghívott sem ment el az ünnepi alkalomra. Micsoda csalatkozás, szégyen és keserűség ölelte körül a király lelkét, amikor tapasztalta, hogy üresen maradt minden hely az ünnepi asztal mellett.

A másik az útkereszteződésekben álló, vagy azokon áthaladó emberek váratlan öröme vonatkozik. Hirtelen nem is jut eszembe, hogy valaha történt-e hasonló velem. Aztán rádöbbenek, hogy nem is egyszerű. A kérdés megfordítható: Én hívtam-e be valakit egészen váratlanul, és ültettem-e az asztalomhoz? A válasz: igen. De sajnós nem válhat rendszeressé. Ennek meg van a magyarázata. Ha csak arra gondolok, hogy képtelen vagyok tele marokkal elbocsátani minden kéregetőt, aki koldusnak adja ki magát.

Végül pedig a „*kidobás*” lehetősége is szóba jön. Itt is csak az a kérdés, hogy engem dobott-e ki már valaki, vagy esetleg én tettem-e hasonlóképpen mással? A válasz bonyolultabb, mint megelőzően. Engem ugyanis már számtalanszor kidobtak, némelyek még a szívükből is. Nekem ehhez soha nem volt lelkem. Még akkor sem, amikor nagyváradi otthonunkba befogadtunk valakit átmeneti szállásra, kik közül az egyik többször is megerősítette, hogy gazember minden pap. Azt mondtam válaszként, hogy nálam máskor is számíthat fekhelyre, ételre-italra, csak értesítsen érkezése előtt, hogy elmehessek otthonról. Ellenkező esetben akkor távozom, amikor megérkezett időtöltési szándékkal. Azóta nem örvendtünk egymás társaságának. (A következő lapszámunkban folytatjuk.)

Pap Gy. László

Budapesti Unitárius Egyházközség

Egyházközségünk szokásos, az előző évet lezáró rendes közgyűlését 2015. március 29-én, az istentiszteletet követően tartotta meg. A közgyűlésen 47 szavazati joggal rendelkező egyházközségi tag vett részt.

A közgyűlés megtárgyalta és egyhangúlag elfogadta Kászoni-Kövendi József lelkész és Kaveczkiné Dr. Farkas Katalin gondnok 2014. évi jelentéseit. A közgyűlés – szintén egyhangúlag – elfogadta a 2014. évi zárszámadást és a 2015. évi költségvetést.

A presbitérium javaslatával egyetértve, a közgyűlés támogatta gyakorló segédlelkész meghívását az egyházközségbe. Kászoni József lelkész elmondta, hogy az elmúlt időszakban Szabó Csengele teológiai hallgató gyakorlati idejét Budapesten töltötte és több alkalommal helyettesítette őt. Munkájával, hozzáállásával és személyes tulajdonságaival elégedett, ezért szeretné, ha Szabó Csengelét sikerülne gyakorló segédlelkészként alkalmazni, miután a nyár folyamán vizsgáit leteszi a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben. Tájékoztatta a közgyűlést, hogy gyakorló segédlelkész alkalmazását az Egyházkerületi Képviselő Tanács is támogatta. A gyakorló segédlelkész a Nagy Ignác utcai épületben térítésmentesen szolgálati lakást kap, fizetését az Egyházkerület állja, de bizonyos költségeket az egyházközségnek kell viselnie.

A közgyűlésen tisztségviselők választására is sor került. Az egyházközség közgyűlése három jelölőbizottsági tagot és három egyházkerületi közgyűlési képviselőt választott, a 2017. évi közgyűlés időpontjáig terjedő mandátummal. A választás eredményeként a jelölő bizottság tagjai lettek, dr. Barabássy Sándor, Buzogány Zoltán és dr. Fori Hajnal. A közgyűlés döntése értelmében egyházközségünket a lelkészen és a gondokon kívül Buzogány Zoltán, dr. Hatfaludy Zsófia és Tim Katalin képviseli az egyházkerületi közgyűlésben.

Anyák napi köszöntés

Egyházközségünk 2015. május 10-én újabb közgyűlést tartott, 41 szavazati joggal rendelkező egyházközségi tag részvételével. A közgyűlésnek egyetlen napirendi pontja volt, presbitériumi tagok választása. A közgyűlés egyhangúlag úgy döntött, hogy az egyházközség presbitériuma választott tagjainak számát 12 főben határozza meg. A Magyar Unitárius Egyház Szervezeti és Működési Szabályzata szerint egy egyházközség presbitériumának legfeljebb 12 választott tagja lehet. Miután a közelmúltban három presbiter lemondott tisztségéről, a közgyűlés időpontjában hat érvényes mandátummal rendelkező választott tagja volt a presbitériumnak, tehát további hat presbiter megválasztására volt lehetőség. A hat helyre heten vállalták a jelöltséget. Miután a Szervezeti és Működési Szabályzat szerint testületi tagok választása esetén a jelöltek számának legalább másfélszeresének kell lennie a megválasztható tisztségviselők számának, csak négy presbiter megválasztására volt elegendő a jelöltek száma (7 fő).

A választás eredményeként a közgyűlés a presbitérium tagjaivá választotta Bencze Margitot, Demján Lászlót, Csucsi Róbertet és Sass Bernadett-et, a 2017. évi közgyűlés időpontjáig. Az újonnan megválasztott presbitereknek gratulálunk és munkájukra Isten gazdag áldását kérjük.

További egyházközségi események

- Március 21-én, szombaton 17 órától, Lét-láng címmel ifjúsági istentiszteletet tartottunk a gyülekezeti teremben.
- Április 3-án, Nagypénteken 18 órakor énekes szólisták, egyházközségünk Bartók Béla Kamarakórusa, valamint Mészáros Nóra Zita énekező szolgáltatta meg az Unitárius Passiót a gyülekezeti teremben.
- Húsvéti ünnepi istentiszteletet tartottunk 2015. április 5-én, (vasárnap) reggel 9 és délelőtt 11 órai,

Magyarkúti szabadtéri istentisztelet

valamint április 6-án (hétfőn) délelőtt 11 órai kezdettel. Mindhárom alkalommal úrvacsora felvételére is vártuk konfirmált unitárius testvéreinket.

- Április 11-én és 12-én (szombat-vasárnap) a Püspöki-helynöki Vizsgálószerk tartotta munkálatait a Budapesti Unitárius Egyházközségben.

- Május 3-án az istentisztelet keretén belül a vasárnapi iskolába járó gyermekek verssel, énekkel, virággal és saját kezűleg készített kis ajándékokkal köszöntötek fel az Édesanyákat és Nagymamákat. A műsorban közreműködő gyermekek: Fehér Luca és Ákos, Búza Botond és Bence, Kovács Boglárka, Boldizsár és Zsóka, valamint Jancsik Levente.

- Május 9-én, szombaton megtartottuk Egyházközségünk hagyományos tavaszi szabadtéri istentiszteletét és szeretetvendégségét a Verócehez tartozó Magyarkúton, az unitárius tulajdonban és egyházközségünk kezelésében lévő, három éve felszentelt kertben és vendégházban.

- Május 20-án, szerdán este került sor az Érték+Őrző Estek 2015 tavaszi estjére. Unitárius testvérünk, a nemzetközi gitárművész, Dr. Tokos Zoltán tanítványai – Gábor Erzsébet és Riskó Zsuzsanna – adtak koncertet a gyülekezeti teremben.

- Május 24-én, Pünkösd vasárnap 9 órától, illetve 11 órától, május 25-én, Pünkösd hétfőn 11 órától tartottuk ünnepi istentiszteleteinket, ahol az Úr asztlát megterítettük, rajta a rá emlékeztető jegyeket, a kenyeret és a bort elhelyeztük. Az úrvacsora felvételéhez vártuk minden konfirmált unitárius testvérünket. Május 25-én, Pünkösd hétfőn 10 órától Pünkösdi családi napot is tartottunk, első emeleti gyülekezeti termünkben. Immár hagyományossá váló családi napunkon ismét régi népszokásokat elevenítettünk fel: pünkösdi királyt és királynőt választottunk, illetve kézműves foglalkozásokkal is készültünk.

- Május 31-én 11 órától tartottuk a konfirmációs ünnepi istentiszteletet, amelyen – a zsúfolásig megtelt templomban – tizenhét fiatal testvérünk tett bizonyágot unitárius hitéről, és vett aszertartás végén úrvacsorát.

125 éves a templomunk

Véglegessé vált az egyházközségünk temploma fennállásának 125. évfordulójára rendezett ünnepségsorozat két csúcshelyének helye és időpontja. Nagy Ignác utcai templomunk felszentelésére 125 évvel ezelőtt, emlékezetes ünnepség keretében 1890. október 26-án került sor.

Az ünnepségsorozat két kiemelt csúcshelyére ősszel kerül sor. Szeptember 26-án egész napos rendezvénysorozatra kerül sor a Nagy Ignác utcai épületben és annak udvarán, ahol gazdag zenei, kulturális és közösségi programokkal, kirakodóvásárral várjuk minden korosztály tagjait felekezeti hovatartozástól függetlenül.

2015. november 15-én este gálakoncerttel és fogadással ünnepeljük meg egyházközségünk ezen jeles évfordulóját. Az eseményre a Vigadó emeleti dísztermében kerül sor. Nagy öröm számunkra, hogy a Vigadó ad otthont a gálaestnek, hiszen 125 évvel korábban a templomszentelést követően a díszbédet is itt rendezték meg elődeink.

A rendezvénysorozat pénzügyi forrásainak biztosítása is jó ütemben halad. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kiírt egyházi pályázat keretében, továbbá két, a Belváros Lipótváros Önkormányzata által kiírt pályázaton sikerült jelentős összegű támogatást elnyernünk. A Magyarországi Egyházkerület is anyagi támogatásáról biztosította egyházközségünket.

Az időpontok és a rendelkezésre álló források ismeretében a szervezőbizottság hozzalátott a programok részletes összeállításához, amelyről a jövőben tájékoztatjuk az egyházközség tagjait. Mivel a programok sikeres megszervezése és lebonyolítása óriási feladatot ró a szervezőbizottságra és a presbitériumra, azzal a kéréssel fordulunk unitárius testvéreinkhez, hogy önkéntes szervezőként kapcsolódjanak be a sokrétű szervezési munkába. Kérjük, hogy önkéntesnek az egyházközségi hivatalban vagy annak bueiroda@t-online.hu elektronikus postacímén szíveskedjenek jelentkezni.

Zoltán Csaba jegyző – Retkes Attila presbiter

Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

A nyár közeledtét jelezvén, május 24. napján köszöntött ránk Pünkösd ünnepe, melynek alkalmából úrvacsorával egybekötött istentiszteleten vehettek részt a pestszentlőrinci hívek.

Június első hétfője tartalmas és mozgalmas napokat hozott a pestszentlőrinci gyülekezet tagjainak életébe.

Szombaton, június 6-án egyházközségünkben került megrendezésre a tavalyi évben Hódmezővásárhelyen megalakult, Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének rendes évi közgyűléssel egybekötött találkozására. Ennek részleteiről bővebb

beszámolót olvashatnak a kedves érdeklődők a „Nők szövetségben” című rovatban.

A találkozót követő napon konfirmációs szertartásra került sor templomunkban, melynek keretében hat fiatal tett tanúbizonyságot unitárius hitéről a gyülekezet előtt, lelkészünk, dr. Szent-Iványi Ilona, a Kátéból feltett kérdéseire felelve. Az istentisztelet szeretetvendégség követte, konfirmált fiataljaink családjainak szíves felajánlásai és közreműködő segítségével által. Az összejövetel fénypontjának méltán nevezhetjük egyik konfirmandusunk kedves nagymamája által saját kezűleg készített, marcipánból

készült unitárius címerrel díszített pompázatos tor-takölteményt, melyért ezúton is hálás szívvel mon-dunk köszönetet.

Ugyancsak június hónap elején avathattuk fel kedves testvérünk, Máthé Attila jóvoltából a Pest-szentlőrinci Unitárius Egyházközség templomának új tábláját, mely gyönyörűen felújított székelykapunk mellett került elhelyezésre.

Június 21-i istentiszteletünk keretében Molnár János, tiszteletbeli örökös gondnokunkra, hűséges,

Konfirmáció 2015

szeretett egykori egyháztagunkra emlékezünk, halálá-nak egyéves évfordulója alkalmából.

A mozgalmas nyárelőt követően, az ünne-pnélküliség időszaka következik, mely mégis a családi együttlétek, az egymásra figyelés folytonos ünnepe, hiszen a nyári közös szabadság, utazás és hétköz-napokból való kikapcsolódás az egymás iránti szeretet minden esztendőben az egyik legszebb kiteljesedés.

Szöke Lília

Konfirmáció 2015

A következő írás a Pestszentlőrinci Unitárius Egy-házközség testvérgyülekezetéből, az egyesült államokbeli Savannah városának unitárius-univerzalista gyüleke-zetéből érkezett.

Egy nap története

Napjaink a Savannah-i Unitárius Univerzalista Egy-házban mindig új különlegességet tartogatnak szá-munkra, ezért úgy gondoltam, mesélek ezek törté-netéről, templomunkról, magunkról egy kis időtükrön keresztül.

Minden vasárnap reggel szerte a városban emberek százai nyitják ki álmosan szemüket és készülnek az istentiszteletre. Vannak közöttük orvosok, tanárok, könyvtárosok, zenészek, írók, diákok, ügyvédek. Néhányan a seregben szolgálnak, mások nyugdíjasok. Egyesek mozgássérültek, munkanélküliek, vagy éppen hajléktalanok. Páran szomorúak, de legtöbbjük vi-dám.

Mikor az idő közeledik, mind felkerekedünk, gyalogosan, busszal, vagy autóval indulunk a Troupe Square-re, ahol a zöldellő fákon nehéz, poros, szürke koszorúban lóg a spanyol moha.

Megérkezvén mosolygós arcokkal találjuk szemben magunkat, akik a napi program tervével és egy egészséges „Jó reggelt!” köszöntéssel fogadnak minket. Akik ismerik egymást, összeölelkeznek, kezet ráznak és beszélgetésbe elegyednek. „Milyen volt a heted?” „Segíthetek valamiben?” „Osztozhatok én is az örömöd-ben?”

Hogyan tudnék kapcsolatot teremteni velük, vagy elérni, hogy ők akarjanak kapcsolatot teremteni velem? - ez a kérdés visszhangzik sokak fejében, mikor először lépik át a templom kapuját. Még ha ezelőtt nem is jártál itt soha, akkor is biztosra veheted, hogy itt barátok fogadnak. Ennek a templomnak a falai és az itt lévő emberek, akik a hatalmas, ódon faajtóban állva szeretettel üdvözlnek az érkezőt, megtestesítik az üzenetet: itt szívesen látunk!

Odabent, mikor a harangok megszólalnak, a béke, az elmélyülés, a mély gondolatok ideje következik. Néhányan, akár csak én magam, ilyenkor más országok, más helyek unitáriusaira gondolunk. Azokra, akik ugyanígy összejönnek ilyenkor és ugyanazt teszik, érzik, amit mi, itt. Szót emelnek az igazságta-lanság ellen és ünneplik a szeretet erejét.

Szeretünk a templomban énekelni és történeteket mesélni. Jó viszontlátni barátainkat, újakat szerezni, közös evés-ivással, beszélgetéssel tölteni kis időt az istentisztelet után. Együtt töltődünk fel, ünnepeljük magát az ünnepet. Lelkészünk, Dave Messner tiszteletes minden héten emlékeztet minket „az életnek ezen ünnepére”.

Összejövünk, hogy együtt örüljünk az életnek. Ez a mi jutalmunk a templomért, az egyházért végzett munkáért, a testvérgyülekezetünkért. A reggeli ébredéskor, mikor gyülekezetünk többi tagjára gondo-lok, amint álmos szemekkel merülnek bele napi sajtójukba, mélységesen meghatódok és örülök, hogy az a néhány száz ember rátalált egymásra a templom-ban, ahol együtt ünnepelünk minden vasárnap.

Még csodálatosabb, hogy túl az óceánon, egy temp-lomban, melyet eddig csak fotókon láttam, egy ország-

A Savannah-i testvérgyülekezeti tanács

ban, ahol soha nem jártam, vannak olyanok, akik pontosan ugyanezt élik meg. Van egy nyelv, ami a sok ezer mérföld ellenére, ami elválaszt, mégis összeköt minket. Az elkötelezettségünk az Unitárius Egyházhoz és azon dolgok szeretete, ami egy életre összehoz minket.

Most, hogy templomaink együtt munkálkodnak, egy biztos alapokon álló, mély kötelékben, egy újfajta érzést ébreszt bennem. Olyan dolgokon tűnődöm, hogy vajon milyen idő van most Budapesten? Vajon Ilona tiszteletes asszony olyan szorgos méhecskeként munkálkodik minden hétvégén, ahogy a mi Dave tiszteletesünk teszi? Vajon mennyire hasonlítunk mi, unitáriusok ebben a hatalmas élethálóban? És mikor a harangok felzúgnak az istentisztelet reggelén, elképzelem azok visszhangját, keresztül a napsütötte Georgián, egészen Magyarorszáig, ahol egy hozzám hasonló fiatal unitárius nő ott ül valahol, elmélkedik szeretetről és összetartozásról, miközben halk harangszó suttogását hozza a szél.

Kelsey Bankert (fordította: Szőke Lídia)

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

A vajdó tavasz most sem szegte kedvét a gyülekezet húsvétváro lelkesedésének. Alig vártuk, hogy templomunk gólyái megérkezzenek, ami meg is történt március 5-én, amikor a Hajnal István Idősek Otthonában feleségemmel nőnapit mutattunk be.

- Március 15-én gondnokasszonyunkkal együtt kószorúztunk a központi emlékműnél a református lelkeséssel és gondnokasszonyával a városi ünnepi rendezvényen, miután a gyülekezeti termünkben tartott ökumenikus istentiszteleten ünnepi műsorral emlékeztünk.

- Március 22-én a Nemzetközi Unitárius Vasárnap alkalmával hat hittanosunk versekkel és a felnőttekkel együtt előadott énekekkel méltattuk ennek a napnak jelentőségét és célját.

- Március 30-án dalárdánkkal a Lurkófalva Óvodában tavaszváró műsorral szerepeltünk.

- Április 3-án gondos felkészülés után nagypénteki istentisztelet keretében népdalkörünk közreműködésével előadtuk nagy érdeklődés mellett a Péterffy Gyula-féle Passiót.

- Április 5-én, Húsvét ünnepén templomunkban, a helyi Hajnal István Idősek Otthonában és Gyulán, a Megyei Pándy Kálmán Kórház ökumenikus kápolnájában tartottunk úrvacsorázó istentiszteletet. A három helyen 57-en éltünk úrvacsorával a 63 megjelent résztvevőből.

- Húsvét másodnapján ünnepzáró áhítatot tartottunk itthon, locsolkodással egybekötve.

- Április 12-én, a Költészet Napja után József Attila és Márai Sándor verseiből szavaltunk.

- Április 26-án megtartottuk soros istentiszteletünket a Hajnal István Idősek Otthonában.

- Április végén kaptuk a félig-meddig örömhírt az EMMI-től, hogy beadott pályázatunkra 1 millió forintot kaptunk, sajnos az összeg csak részben fedezi a templomtorony javítását.

- Május 2-án Darvason utolsó útjára kísértük és eltemettük Kiss Gyuláné Gitye Julianna, 80 évet élt testvérünket.

- Május 3-án nagyszabású Anyák Napját tartottunk, 18 verses köszöntő, valamint 14 ének- és dalárdaszám hangzott el a gyermekek és a felnőttek részéről. Az édesanyákat a műsor mellett egy szál kálával köszöntöttük.

- Május 5-7 napjain örömmel, lelkesedéssel fogadtuk a második évnegyedi lelkesítő értekezlet 30 lelkesítőjét az anyaországi Egyházkerületből, valamint a Marosi Egyházkör és a Kolozs-Tordai Egyházkör lelkesítőit Erdélyből. Sikeres és igen tartalmas együtt-lét volt.

- Május 9-én részt vettem a Margaréta Családosok Egyesülete (gondnokasszonyunk a vezetője és sok hívünk a tagja) családi napján, ahol sok élményben volt részem.

- Május 10-én részt vettem a református gyülekezet adománygyűjtő ünnepségén, amelyen a református torony elvitt harangjai helyett vásárolandó harangokra adakoztunk.

- Május 16-án Székelyudvarhelyen voltunk feleségemmel a 45. érettségi találkozónkon. Jó volt együtt lenni és feltöltődni otthoni energiával, hogy itt eredményesen dolgozhassunk.

- Május 24-én szintén három helyen tartottunk ünnepi úrvacsorázó istentiszteletet Pünkösdi alkalomból. A három helyen 56-on ünnepeltünk, akik

közül 42-en éltünk úrvacsorával. Másodnapján e tájon teljesen kiment divatból az istentisztelet minden felekezetnél.

- Május 31-én, mint iskolai hitoktató, résztvettem a helyi iskola Gyermeknap alkalmából rendezett ünnepségen.

- Június 4-én a népdalkörrel kaptunk felkérést és mi rendeztük meg a megemlékezést az ország- és nemzetvesztő trianoni diktátum 95. évfordulóján, a Nemzeti Összetartozás Napján. A polgármesterünkkel közösen tervezett és kivitelezett gyönyörű emlékoszlopot a három felekezet lelkésze avatta fel, majd ezt követően a polgármester és a gondnokasszonyunk leplezte le.

- Június 5-én, mint hitoktató feleségemmel részt vettünk a pedagógusnapi rendezvényen.

- Június 6-án hivatalosak voltunk Zebegénybe, a Nemzeti Zarándoklatra, abból az alkalomból, hogy tíz esztendővel ezelőtt indították el a történelmi egyházak ez emlékezést. Trianoni műsort adtunk nejemmel és három egyházi vezetővel (katolikus, református és evangélikus) megáldottuk az ereklés országzászló újjáépített emelvényét, valamint az új kilátót.

- Június 7-én templomunkban tartottunk trianoni megemlékezést alkalomhoz illő műsorral.

- Június 8-án templomunkban és környékén a magyar televízió vallásos műsort készített Dimény Zoltán unitárius rádió és televízió szerkesztő vezetésével egyházközségünk életéről, történetéről, jelenlegi tevékenységéről, amit 14-én és 16-án tűztek

műsorra, de a rádióban is el fog hangzani egy később kijelölt időpontban, sőt, a hittanosok egy hajnali gondolatok két perces műsorában is láthatóak és hallhatóak lesznek, szintén egy későbbi időpontban.

- Június 13-án részt vettem a az iskola ballagási ünnepségen, ahol 3 unitárius diák is ballagott.

- Június 14-én tartottuk hittanos évzáró istentiszteletünket. A gyermekistentiszteleten Hegyesi Dominika és Köleséri Barbara „szolgáltak”. Díjakat osztottunk ki gyerekeinknek az Unitárius Alapítvány támogatásával, volt tombolázás is és szeretetvendégséggel zártunk.

- Június 23-án részt vettünk az iskolai évzáró ünnepségen, ahol hittanosainkat könyvjutalomban részesítettük melyet Zoltán Csaba zsinati tagunk közbenjárásával, az Osiris könyvkiadótól kaptunk, amit ezúton is hálásan megköszönünk a mindig segítőkész hittestvérünknek.

- Június 26-án részt vettünk dalosainkkal bemutatott műsorunkkal a Füzes-fesztivál rendezvényen.

Minden ténykedésünk között szorgalmasan készülünk a július 12-i alföldi unitárius búcsúra.

Ebben az évben Bartók Béla halálának 70. évfordulójára emlékezünk. A búcsúra várjuk egyházvezetőinket itthonról és otthonról, híveinket, lelkészeinket, minden világi vezetőt.

Szép nyári napokat és jó pihenést adjon az Isten erőben, egészségben minden embernek.

Balázi László

Füzesgyarmati hittanosok

Úrvacsoraoosztás 2015 pünkösdjén

Lelkészi értekezlet Füzesgyarmaton

„Olyan eseménynek vagyunk most tanúi, amelyre nem volt példa a füzesgyarmati unitárius gyülekezet megalakulása óta. Az egyházközség krónikája nem jegyez fel olyasmit, hogy 113 éve volt-e 30 unitárius lelkész és lelkész ezen a településen. Valószínű, hogy nem. A kétszeres hazacsonkítás, tragédia után 2012-ben megszületett az egységes Magyar Unitárius Egyház, most már együvé tartozunk, egyek vagyunk. Ezért vagyunk most olyan boldogok ebben a gyönyörűen felújított templomban, mert együtt vagyunk. A messzi Maros-

mente, a kicsit közelebbi Kolozs-Torda vidéke lelki vezetői találkoznak itt, hogy ezzel is megmutassák nem csak egységüket, hanem erős jelenlétüket itt, a más felekezetű, de inkább hitetlen vidéken, hogy élni akar Dávid Ferenc szelleme ezeken a tájakon is” – foglalta bele köszöntőjébe Kovácsné Czeglédi Mária Tünde, egyházközségünk lelkes gondnokasszonya.

Mindez itt hangzott el, Füzesgyarmaton, amúgy „félúton” Kolozsvár és Budapest között a II. évnegyedi összevont lelkes értekezleten. Május 5-én, kedden érkeztek a vendégek, akiknek fogadását e sorok írója vezette gyülekezet szervezte meg kényelmes, hangulatos körülményeket teremtve a városi fürdőnk mellet-

ti Kiskastély Fogadóban, amely az értekezlet helyszínéül is szolgált. Fájdalmas esemény is történt előzően, mert Lakatos Csilla lelkésztársunk édesapja elhunyt. A lelkész is így vállalta, hogy megtartja előadását. A házassági felkészítők szakmai és egyházi szempontjai címmel. A szellemi emelkedettséggel és lelki erővel bemutatott vetítéses téma nagyon sok hozzászólást váltott ki a megjelentek részéről. Az előadás után a lelkész-házaspár vette útját Homoródszentmárton felé a másnapi temetésen való részvételre.

Este még sokáig folyt a beszélgetés jó vacsorával és még jobb fürdőzéssel, az ajándék alföldi bor mértékletes fogyasztása mellett.

Másnap reggel Pálffy Dénes lelkésztársunk tartott áhítatot. Ezt követően Egyházi jövőképek témamegjelöléssel folytatódott az értekezlet. A vitaindító összeállítást dr. Szent-Iványi Ilona és Nagy László lelkészek ismertették. A kerekasztal megbeszélés moderátora Kászoni-Kövendi József püspöki helynök volt. Rengeteg építő, de néhány lehangoló vélemény, hozzászólás is elhangzott. A summázást így lehetne megfogalmazni: vannak egyházi jövőképek bőven, de azokat a valósághoz, a lehetőségekhez kell igazítani, finomítani, figyelembe venni a megváltozott, kemény szekularizáció felé vágató világunkat. A beszélgetések végén Gyerő Dávid főjegyző közérdekű, egy lelkésztársunk munkájához szükséges anyag feldolgozására kérte fel a jelenlévőket.

A kiadós ebéd után négy anyaországi társunkat szólította el a kötelesség. A csapat többi részét a váro-

sunk polgármestere fogadta hivatala dísztermében kifejezve méltatását, hogy ennyi lelkészt egy helyen nem látott még. A fogadás után Szeghalomra mentünk, ahol egy, már európai hírnévre szert tett múzeumot látogattunk meg.

A Mundérba bújtt történelem című kiállítás anyagának gyűjtője és vezetője Túri János tűzoltó őrnagy érdekes előadásával kalauzolt végig a hétszobás tárlaton. Csodálatos élmény volt!

Visszatérve Füzesgyarmatra, a helyi tájházat, falumúzeumot látogattunk meg. A délután hatkor kezdődő istentiszteleten Kecskés

Csaba a marosi egyházkör esperese szolgált. Meglepetésnek szántuk azt, hogy gyülekezetünk énekesei, valamint a népdalkör énekekkel köszöntötte a vendégeket, ugyanezt tette a két hatodikos hittanos lánykánk is. E sorok írója ismertette a gyülekezet történetét és jelenét. Meglepetésként szolgált az is, hogy a hétköznapi időpont ellenére nagyon sok hívünk és szimpatizánsunk vett részt az istentiszteleten. Az egyetemes egyház nevében Gyerő Dávid főjegyző üdvözölte a megjelenteket és mondott köszönetet a szeretetteljes fogadásért.

Sietős volt a vacsorára való visszatérés, mert még sietősebb volt a fürdőben való újabb csobbanás...

Másnap délelőtt folyamán voltak, akik még kihasználták ezt a lehetőséget, aztán délig szétszéledt a vendégsereg, hogy Isten áldásával térjenek haza. Reméljük, hogy még találkozunk itt, az Alföldön.

Balácsi László

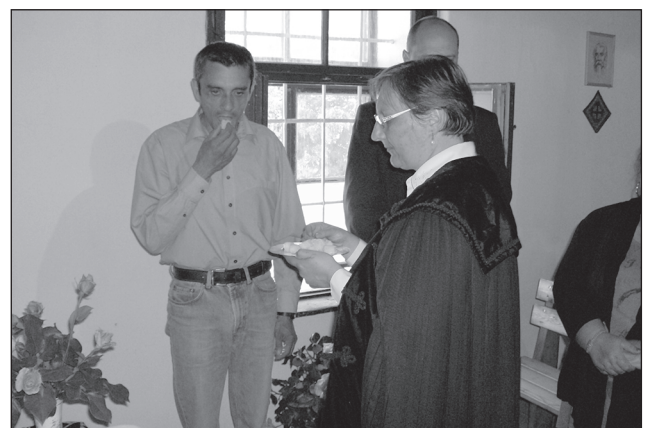
A lelkészi értekezlet résztvevői a gyülekezet tagjaival

Kocsordi Unitárius Egyházközség

Mozgalmas időszakot zárt az elmúlt hetekben a Kocsordi Unitárius Egyházközség valamint a Szórványai. Az régi-új vezetőség friss lendülettel indította munkáját, megszépült a templomunk környéke, mindig szépen gondozott virágok várják a lelki felgyógyulásra vágyókat. A harang elektromos vezérlését ismét felfedeztük és Jakab Gyula gondnokunk jóvoltából, utánajárása nyomán délben megcsendülnek a harangok a mi templomunkban is.

Az élet rendje szerint sor került temetésre és örömteli módon keresztelezésre is egyházközségünkben, illetve a szórványokban.

Részt veszünk az Unitárius Egyház Összehangoló programjában, amely alkalmakkor egy fiatal pár készül unitárius házassági megáldáson túl a közös házaseletükre. Olyan nagy sikere van az Összehan-

Úrvacsoraosztás a vásárosnaményi gyülekezetben pünkösdkor

golónak, hogy kifejezett kérése a híveknek, hogy már házások számára is szervezzük meg.

Az anyák napi ünnepségen a virágszálon lelkünk kincseit és verseket, énekeket nyújtottuk az édesanyáknak és nagymamáknak.

Sikerült a Nőszövetség országos gyűlésén egy nagyobb csoporttal részt vennünk, mely lelki feltöltődés jelentett nemcsak a hölgyek, hanem a kísérő urak számára is.

Az iskolai munka eredményeképpen jutalomban részesítettük Patály Bettina és Lakatos Boglárka 6. osztályos, Pap Antónia 4. osztályos, Török Marika 3. osztályos, Beri Béla 2. osztályos illetve Harsányi Fruzsina 1. osztályos tanulókat.

A szórványban rendszeresen megtartjuk az istentiszteleteket Nyíregyházán, Nagykárolyban illetve szertartásokat végzünk Vásárosnaményban is.

Bartha Mária-Zsuzsánna

Észak-magyarországi Unitárius Szórványegyházközség

Kászoni Kövendi József, dr. Szent-Iványi Ilona

A gyülekezeti találkozó résztvevői

Az Észak-magyarországi Unitárius Szórványgyülekezet életében hagyományosan június utolsó hetében kerül sor a szeretetvendégséggel egybekötött szabadtéri istentiszteletre és gyülekezeti találkozóra az egyházi év zárásaként. Idén június 27-én találkoztunk a Csanyiki Erdei Iskola gyönyörű környezetében, ahol a természet közelsége és nyugalma átölel, és arra készítet, hogy hálával köszönjük meg Istennek teremtett világunk szépségét.

Erre az alkalomra talán egy kicsit nagyobb izgalommal készültünk, mert különleges vendégeket vártunk. Kászoni Kövendi József püspöki helynök és dr. Szent-Iványi Ilona egyházkerületi jegyzőasszony látogatott meg bennünket, hogy osztozzanak velünk a találkozás és az együttlét áldott örömeiben.

Amíg az ízletes gulyás készült, az egyházkerületi vezetőknek bemutattuk egyházközségünk iratait és a presbitérium részletesen tájékoztatást adott a szórványegyházközség helyzetéről, sikereiről és gondjairól egyaránt.

Az ebéd előtt került sor a szabadtéri istentiszteletre is, melyen a helynök úr és a jegyzőasszony megosztva végezték a szolgálatot. Az istentisztelet után került sor az ízletes ebéd elfogyasztására, melynek elkészítésében mindenki részt vállalt, talán ez volt a titka annak, hogy nagyon finomra sikeredett. A délutánig tartó alkalom lehetőséget adott mindenki számára a kötetlen beszélgetésre és együttlétre.

Sajnos a váratlan betegségek és életgondok miatt több testvérünk is távolmaradásra kényszerült, számukra a közös imádságban kértük Istentől gondviselésének gyógyító ajándékát és a távolság ellenére éreztük, hogy lelkünk Istenben összeér.

Meggyőződésem, hogy mindnyájan hitélményünk gazdagodásával és közösségtudatunk megerősödésével tértünk vissza otthonainkba. Ez úton is köszönjük az Unitárius Alapítvány támogatását e nagyszerű alkalom megvalósításához.

Kriza János

Beszámoló a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének találkozájáról

*„Az unitárius vallás nem import vallás,
szülőföldünkön született meg...
Nincsenek dogmái, csak hitelvei.
Nem egy lezárt folyamat, hanem
a tudomány fejlődésével lépést
tartó lelki-szellemi közösség”*

(Simén Domokos)

A 2015-ös esztendőben az a megtiszteltetés érte a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközséget, hogy ott-hont adhatott a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetsége (MUNOSZ) rendes évi találkozájának, melynek alaptémája volt ezúttal az unitárius nők egyházi, családi és társadalmi feladatai napjainkban.

Szép számmal érkeztek résztvevők a budapesti gyülekezetek mellett, Kocsordról, Miskolcra, Hódmezővásárhelyről és Szegedről is. A vendéglátók nagy örömeire szolgált, hogy a magyarországi egyházközségek nőszövetségeinek képviselői mellett, Erdélyből, az UNOSZ vezetésének néhány tagja, Asztalos Klára, Dimény Csilla és Jakabházi Vera is megtisztelték jelenlétükkel a találkozót.

A MUNOSZ tisztségviselői

A rendezvényre június 6-án került sor, különlegessége pedig abban rejlett, hogy az együttléti lehetőségén, a meghívott előadók által tartott prezentációkon és a jó ismerősi eszmecsereken túl egyben hivatalos közgyűlése is volt a MUNOSZ, tavalyi évben, Hódmezővásárhelyen megválasztott elnökségének.

A regisztráció és a vendégek fogadása már a kora délelőtti órákban megkezdődött. A programot tizenegy órai kezdettel dr. Szent-Iványi Ilona pestszentlőrinci lelkész nő áhítata nyitotta. Ezt követte a MUNOSZ közgyűlés, melyen bemutatásra kerültek

megválasztott tisztségviselők. Az elnök Sigmund Julianna lett, a Budapesti Unitárius Egyházközség oszlopos tagja, aki kiváló szervezőkészségével és végtelen lelkesedésével méltó mozgatórugója a még gyerekcipőben járó szövetségnek. Az alelnöki tisztséget Kiss Mihály, hódmezővásárhelyi lelkész felesége, Kiss Tünde tölti be, aki a dél-alföldi nagy szórvány asszonyainak összetartó ereje sok éve már. Titkárnak Szőke Lídia a Pestszentlőrinci Egyházközségből, jegyzőnek Léta Erika a Bartók Béla Unitárius Egyházközségből, pénztárosnak pedig Bohrné Szűcs Mariann, a hódmezővásárhelyi gyülekezetből kerültek megválasztásra. A MUNOSZ megszületéséért külön köszönet illeti meg a közgyűlésen szintén jelen lévő dr. Mihály Noémi egyházi jogtanácsost, aki a végleges formába öntésben és jogi procedúrák útvesztőjében vezette és vezeti át odaadó munkájával a szövetséget.

A találkozó résztvevői

A közgyűlés után Bartha Mária Zsuzsanna, kocsordi lelkész, „A női minőség megjelenése az egyházi életben” címet viselő előadását hallgathatták meg az érdeklődők, mely által érdekes, izgalmas és fontos információkat tudhattak meg a jól ismert, vagy épp méltatlanul kevésbé ismert bibliai nőalakokról.

Az előadást közös ebéd követte az egyházközség gyülekezeti termében. Ennek megszervezésében és kivitelezésében óriási és nagyszerű munkát végeztek a házigazda, pestszentlőrinci egyházközségi tagok, különös tekintettel Baki Andreára és férjére, Baki Csabára, Botár Ilonára és családjára, Zöld-Balogh Ágnesre és férjére, dr. Balogh Mártonra, dr. Petrovai Lászlóné és Kováts Leventére, aki fősfékként készítette el a közel hetven résztvevő ebédjéül szolgáló gulyást.

Az ebédszünet befejeztével Lakatos Csilla, miskolci lelkes-pszichológus tartott egy nagyszerű és elgondolkoztató előadást, „Közösség – Közös ég” címmel, az emberi kapcsolatok és az összetartozás fontosságáról és mibenlétéről.

Ezt követően a hallgatóságnak lehetősége nyílt, hogy feltegyék kérdéseiket az előadónak, s együttesen vitathassák meg a hallottakat.

Rövid szünet után Sigmund Julianna beszélt a lóközi idősök otthonának helyzetéről, s a részükre indított gyűjtés stádiumáról és folyamatáról, majd a MUNOSZ elnökeként ismertette a szövetség jövőbeli terveit, elképzeléseit.

Beszámolója végeztével szót kaptak a helyi nőszövetségek képviselői, akik rövid, szövetségenként néhány perces összefoglalóban bemutatták történetüket, tevékenységüket, célkitűzéseiket.

A tartalmas és emlékezetes nap Szász Adrienne lelkesítő záró áhítatával ért véget.

Az előzetes tervek szerint az immáron hagyományként élő éves nőszövetségi találkozóknak a következő, 2016-os esztendőben, Bartha Mária Zsuzsanna lelkesítő kedves felajánlásával élve, Kocsord fog otthont adni.

Szöke Lídia

A női minőség megjelenése az egyházi életben*

Drága Nőtársaim! Köszönlek benneteket, mint nőket, lányokat, asszonyokat, feleségeket, anyákat, munkatársakat, háziasszonyokat, tudósokat, mindenkit a saját családi és szakmai előmenetele szerint és mivel ma éppen itt vagyunk, mint unitárius nőszövetség oszlopos tagjait.

Ma reggel a kávé előtt gondolkodtam, mit is kersek itt? Miért is van erre szükségünk? Magam korabeli nők annyi féle szereppel és elvárással találkozunk, miért vesszük magunkra önként és dalolva még ezt a kötelezettséget is? A ránk záporozó elvárások tengerében, hogyan osztjuk be az időnket, honnan kapunk támogatást, hogyan gazdálkodunk lelki erőforrásainkkal? Mi olyan vonzó abban, hogy lányok és asszonyok együtt vagyunk?

Legfontosabb, milyen helyünk és szerepünk van és lehet az egyházban, saját körünkben milyen tükröt kapunk nőiségünkről, hogyan értékeli munkánkat, hol találjuk meg önmagunkat?

Lelkészként sokat tudnék konkrétumokról mesélni, sokféle életúttal találkoztam és a közösség megküzdési módoknak is gyönyörű összefoglalása az Unitárius Nők Szövetségének eddigi története. Ha van pozitív példa, remélem ez ragadós lesz.

Egyházi életünk a protestantizmus radikális ága, az unitarizmus szellemiségében gyökerezik. Ezzel együtt a reformáció során a nőiség, női minőség átalakult, a szentekkel együtt Mária kultusza is kikerült a protestáns templomokból. A nőről való felfogás alakult át, maga a női minőség és szimbólumrendszer átértékelődött az évszázadok során. Mindenképpen létrejött egy kifejezetten férfias, patriarchalis vallás a reformációval. Ezen belül az Úrvacsora és a keresztség értelmezése körül alakultak ki a felekezetek és az ehhez kapcsolódó identitások. Ebben a kontextusban illetve magyar hagyományainkban gyökerezve nő a mi

unitarizmusunk, mely nyitott a valóság meglátására és megértésére. Mint ilyen csodálatos megnyilvánulása a női léleknek és a gondoskodásnak a Nőszövetség munkája...De most nem csak, sőt kifejezetten nem munkáról és kötelességekről szeretnék beszélni, hiszen a nőiség megítélése illetve maga a valóság igencsak különböző lehet. Ma inkább a lelki töltetkezésről, szimbólumaink gazdag tárházának tudatossá és lélekemelővé tételéről beszélnék.

Hogy méginkább az elejére menjek, kezdjük Ádám-tól és Évától. Sőt, még Éva előttre szeretnék eljutni a paradicsomi állapotokig. Már az édenkertben sem volt Ádám egyedül és nemcsak növények és állatok, hanem társa is volt Lilit. Az a női lény, akit a zsidó irodalom szerint Isten ugyanabból az agyagból teremtett mint Ádámot, aki halhatatlan maradt, mert nem evett a tiltott fa gyümölcséből, mivel rá nem volt hatással az a bizonyos kígyó... Aki Istár istennőként megtalálható a sumér-akkád babiloni és görög panteonban. Nyilván azt gondoljuk, hogy ez már régen elmúlt és befejezte pályafutását, de gondoljuk csak arra hány Eszter nevű ismerősünk van? Nem, ez nem zsidó név, az Hadassa. Angolul még a Húsvétot is az ő nevével ünneplik Easter. A kereszténységben Fekete Madonnaként ismeretes. Újabbán a feminizmus, a szabadságot és egyenlőséget követelő női szimbólumként revitalizálták.

Carl Gustav Jung óta közkeletű fogalomként vált Anima és Animus, az emberi lélek férfi és női minősége, Aion c. munkájában figyelmét a mitológikus távlatokra vetve újrafogalmazta a nemi minőségeket. Antalfai Márta táblázata szerint mindez böven megtalálható saját szimbolikánkban is.

Jung és a jungiánusok – s ebben egyértelműen érződik a keleti filozófia hatása – elutasítják a hierarchiát, vagyis azt, hogy a bal agyfélteke értékei magasabb rendűek lennének a jobb oldal értékeinél. Sőt, általában nagyon éles kultúra- és társadalomkritikát fogalmaznak meg ezen az alapon: kultúránk válsága nagyrészt annak tudható be, hogy beteg szélsőségben élünk: egy agressziven elférfiasodott társadalom vesz körül minket, amelyben a „férfi” értékek elhatalmasodnak a hagyományosan „nőinek” tartott értékek felett:

*a 2015. június 6-án Pestszenlőrincen tartott nőszövetségi találkozón elhangzott előadás rövid változata

agresszív teljesítményhajhászás, az ésszerűség, a tudatos kontroll, a beszéd, a kifelé irányuló tevékenység számít fontosnak, a csönd, a befelé fordulás, a szemlélődés, az elengedés, a nemverbális megtapasztalás, a tudattalannal való kapcsolatteremtés – és idetartozik az álom és a művészet is – nem kap elismerést.

Nem tudom, feltűnt-e már az olvasónak, hogy ez a diagnózis fokozottan érvényes a protestánsokra. Jung odáig megy, hogy a protestantizmust „*merőben férfivalásnak*” nevezi, amely a „*teljesség*” női elvével a „*tökéletesség*” férfi elvét helyezi szembe. „*A tökéletességen át nem vezet út a jövőbe, hacsak nem áll be fordulat vissza, vagyis bekövetkezik az eszmény összeroppanása*”.

Az egyházi szolgálatra, a vallási teljesítményre helyezett óriási protestáns hangsúly egyértelműen „*férfielv*” a fentiek értelmében. Az ismétlődés, a ritmikusság, a körforgás, mivel a természethez kapcsolódik, női princípium, a célirányosság, a linearitás, a hódítás férfiprincípium. A protestáns hívő szolgál és szolgál és pörög, rengeteg bibliórára jár, rengeteg különmunkát végez, ha Jézus elfogadható követőjének szeretné érezni magát. Nincsen túl nagy megbecsülése a szemlélődésnek, az elengedésnek, a passzív figyelésnek. Például a tavaly Tina Geels remonstráns lelkész nő két alkalommal is Kocsordon vezetéses táncmeditációt tartott a templomban. Találják ki, mit tettek a férfiak... messziről nézték.

Úgyszintén elég jellemző a protestantizmusra a racionális beállítottság, az a törekvés, hogy a vallási jelenségeket kognitív szinten, a helyes tanítás hangsúlyozásával kontrollálja. Amikor ugyanis elvész a hagyomány, a vallási közösség kontrollja, és minden a „*helyes*” bibliaértelmezésen áll vagy bukik, érthető az a törekvés, hogy „*leszögeljük*”, alaptörvények és jogszabályok zubbonyába bújassuk az istenit. Kell egy biztos pont. Mindaz, ami a jobb agyféltekéhez tartozik, a misztérium, a szimbólumok, a többértelműség gyanússá és félelemkeltővé válik. A liturgiából és az eukarisztiából részesülő, mitikus szimbólumokkal körülvett katolikus ember egész lényével részt vehet az Isten misztériumában, a protestánsnak marad a jó vagy a kevésbé jó igehirdetés (nemrég jutott vissza hozzám a prédikációról: „*egész értelmesen beszél, csak kicsit unalmas*”).

Az eukarisztiával kapcsolatos protestáns reformokra pedig kétségkívül már a kor racionalizmusa is hatott: máig érződik az úrvacsorával kapcsolatos tanácstalanság, nem tudunk mit kezdeni a testi és a spirituális, a föld és az ég egyesülésének misztériumával. A katolikus ember tehát azért álmodhat szebeket, mert könnyebben kapcsolatot teremt lényének nem racionális, nem kognitív, hanem tudattalan, intuitív területeivel. Úgy sejtem, a modern protestantizmus ugyanezért nem tud igazán mit kezdeni a valóban mélyreható, nyugtalanító, nem didaktikus művészettel, amely sokat merít az álom és a tudattalan racionálisan nem kontrollálható világából. Ha pedig visszatérünk felekezetünk keletkezési alapjaihoz érdemes Dávid Ferencet olvasni, idézni, hiszen éppen ő volt a tiszta jézusi kereszténység helyreállítója:

„*A szeretet a törvény összessége és vége. Krisztus szerint a törvény teljessége a szeretetben áll. A szeretet királyi törvény. A szeretet a valódi szabadság, mihez a szolgaság félelme nem járul. A szeretet a világ életető lelke, a jók legfőbb kincse*” (Szemelvények DF beszédeiből)

1950-ben egy évben Jung munkájával jelent meg Erich Fromm Pszichoanalízis és vallás c. könyve, mely nagy vihart kavart a keresztény gondolkodásban is. Egyik lényegi mondanivalója, hogy megkülönböztethető a tekintélyelvű és a humanisztikus vallásosság. Nála ez a fajta polaritás kerül feldolgozásra. Ebben pedig közelebb vagyunk érintve, mi, a nők. Ezután következik a könyv egyik legfontosabb fejezete, amelynek lényege a vallás két, egymástól lényegi vonásaiban különböző típusa közötti különbségtétel. Fromm megkülönböztet humanisztikus és tekintélyelvű vallásokat. Humanisztikus vallásnak mondható a korai buddhizmus, a taoizmus, Ésaia, Jézus, Szókratész, Spinoza felfogása és a zsidó és a keresztény vallás egyes válfajai, elsősorban a miszticizmus; és tekintélyelvű vallás az összes többi, beleértve az ószövetségi zsidó vallást és a kereszténység későbbi formáit is.

A kétféle vallás között az alapvető különbség abban van, hogy a vallásos ember miként éli meg saját hitét, miként viszonyul istenéhez és vallásához. A tekintélyelvű vallás és vallásos élmény lényegi eleme az ember feletti hatalom előtti meghódolás, ezért az ilyen vallásban a legfőbb erény az engedelmisség, a legfőbb bűn pedig az engedetlenség; az istenség mindenhatóként és mindentudóként jelenik meg, míg az ember erőtlenség és jelentéktelen. A humanisztikus vallás ezzel szemben az ember és ereje köré szerveződik: az embernek ki kell fejlesztenie értelmi és egyéb képességeit, hogy megérthesse önmagát, embertársaihoz való viszonyát és a világegyetemben betöltött szerepét; a vallási élmény lényege az egység megtapasztalása az egésszel, a gondolatokon és szereteten keresztül érzékelt világgal való kapcsolat alapján. A humanisztikus vallásban az ember célja képességeinek kiteljesítése, a legnagyobb erény az önmegvalósítás.

Fromm számos különböző vallás különböző szent irataiból idéz a kétféle vallás közötti különbség érzékeltetésére, majd rátér a kétféle vallási élmény pszichológiai következményeinek elemzésére. A tekintélyelvű vallás Fromm szerint rendkívül káros hatással van az emberi pszichére; mivel ezeknél az ember saját legértékesebb képességeit Istenre ruhazza át, neki magának semmije sem marad, elidegenedik saját magától, világi tevékenységei során szeretet nélkül és szüntelen büntudattól gyötörve cselekszik. A humanisztikus vallás ezzel szemben lehetővé teszi az ember kiteljesedését, az emberhez méltó, szeretetteljes, alázatos, de megalázkodástól mentes életmódot. Hazai vizekre evezve, bizonyára emlékeznek a Hódmezővásárhelyen kialakult vitára, ki lehet tagja a Nőszövetségünknek. Itt a felszín alá tekintve az

elköteleződés, a hovatarozás, a közös célok dinamikájának kérdéseire bukkantam. Nőegyletünk is több, mint barátnői találkozás...

Ehhez kapcsolódik, hogy Jézus sikerét nagyban elősegítették a nők. Emberszámba vette őket, akár csak a gyermekeket. Amint államvallássá lett a kereszténység, úgy vált elfogadhatatlanná a nőiség megjelenése az istentiszteleten nyíltan... gondoljunk csak Pál apostol igencsak farizeus hagyományokat követő szavaira az asszony helyéről a gyülekezetben. (1 Timoteus 2, 11-12)

Máris helyben vagyunk: vegyük csak a címerünket! Szimbolikája gazdag, sokrétű: a kígyó a legősibb, leg-egyetemesebb jelkép, jelentéstartalma szinte kiapadhatatlanul gazdag, az alsó és felső világ közötti kapcsolatot, élet és halál kérdéskörét, a gyógyítást, a bölcsességet jelképezi. Nem mellékesen Lilit Istar közeli barátja. Magyar mitológiában minden ház küszöbe alatt egy védő-örző kígyó lakozik. A kör az örök körforgás, az állandó meghalás és újjászületés, az idő körforgásának a jelképe. Az önharapás pozitív jelentése az önmagába fordulás, öneszmélés, negatív jelentése az önmagába záródás, a külvilág elvesztése. Az unitárius címerben a kígyó az öntudat, az értelem szimbóluma, a galamb Isten lelke, a föld, amin a galamb áll, az anyagi világ, a korona Isten országa. A közöttük levő összefüggést így már nem nehéz megtalálni. (Czire Szabolcs)

A kehely

A kehely a női princípium jelképe. Az intuíció, a megérzések, a befogadás szimbóluma. Ezüstből, rézből, kristályból, üvegből és fából készítve egyaránt alkalmas az egyház rítusai számára. A szertartások elengedhetetlen eszközeként a bort (vagy egyéb folyadékot újabb szőlőlevet) tartalmazza. A határtalan fantázia, a bőség, a kimeríthetetlen gazdagság és az anyaméh szimbóluma. Az ősi népek áldozati üstjei és a keresztény keresztelőmedence a megtisztulást és a beavatást egyaránt jelképezte.

Ebből jelenik meg letisztult vallásunkban a leszűrt, kikristályosodott keresztelés és úrvacsora tan, mindkettőben központi szerepet kap a telt kehely, a csordulásig telt isteni lélek szimbóluma, a gyümölcsöző lelki élet kézzelfogható megjelenése a templomi térben. Ilyenkor a lélek visszatalál önvalójához.

Ha együvé tesszük a kelyhet és a kígyót a gyógyítás jelképét kapjuk.

Ki olvassa a Feminát? Jelentését kicsit kifejteném. Mint ismeretes, a Bibliában többféle teremtés-elbeszélés van. A Példabeszédek könyvének lapjain egy sokkal inkább nőbarát éden idéződik: a női minőség nem csábítóként, hanem megszemélyesített bölcsességként, istentársi alakként jelenik meg, s az együtt-teremtés szépsége és játékos öröme szólal meg (Péld 8,22). Ami pedig a rosszra csábítást illeti, megállapítható, hogy a bűn szó legelőször Káin gyilkosságával kapcsolatban hangzik el (1Móz 4), már az „édenen” kívül. Valójában az apokrif iratok teszik felelőssé Évát a bűn behozataláért, s ez a tradíció az-

tán olyan széles körben terjed el, részben Pál leveleiben is (2Kor 11,3; 1Tim 2,13-15), hogy később az egyik egyházatyja már egyenesen a pokol tornácának nevezi a nőket. Így lett a latinban femina a nevük: fe-(fide, hit) mina (minus), vagyis a hiányos hitű töredékes, amely a „sziklaszilárd” férfiak ellenőrzése alatt tartandó. Az asszonyi test egyrészt értékes, mert termékeny, másrészt a bűn megtestesítője is, s ezért félelmetes. A szülő nő nemcsak isteni csodát, új életet hív elő, de más nézőpontból azonosítható a lenézett testi, anyagi világgal is. Mindehhez társul az az istenkép, amely szerint a Fennvaló kezében van az asszonyi test kulcsa, ő könnyedén megnyithatná azt szüléskor, ehelyett inkább megsokasítja a fájdalmát. Mindez Éva miatt van, aki evett a tiltott fa gyümölcséből, és elkövette az eredendő bűnt.

Könyörület, vagyis női öl

Viszont női szemmel olvasva a Szentírást, felfigyelhetünk arra, hogy a „mogorva atya” képzetével szemben az anyaöl, Kehely, milyen gyakori szimbólum a Bibliában. A könyörület héber szava ugyanabból a gyökből származik. A kegyelmező istenkép alaprétege tehát az anyaöl, magyarul a női altest. Ez jelenik meg az áldó formulák szimbólumában (Károli fordításában): „*Megáldjon az ég áldásaival onnan felülről, a mélység áldásaival, mely alatt terül, az emlők és az anyaméh áldásaival*” (1Móz 48,25)! Egyes szentírás-magyarizációk szerint az ismert jézusi mondás is így hangzik: „*Aki hisz énbenem..., annak a belsejéből - [valójában altestéből] - élő víznek folyamai ömlenek*” (Jn 8,38). Vagyis eredetileg a megújulás, a kreativitás színhelye volt ez a női testrészt, s csak a későbbi teológiai irodalomban démonizálódott.

Milyen fonák helyzet, hogy az állapotosság a gyengeség és a betegség rokon értelmű szava lett, pedig eredetileg a termékenység, a teremtő erő kifejezője volt! Mindannyiunk első otthona az anyánk hasa volt, formáltatásunk színhelye, vagyis szent tér - Isten szándéka alapján. Létünk, alaptapasztalatai ehhez a „lakóhelyhez” kapcsolódnak. Ha mindez a teológiai hagyomány része lehetne, radikális változást hozna, hiszen a szentek története is női testben kezdődött... Maga Mária is kelyhe volt Jézusnak. Ellentmondásos, hogy miközben a Biblia központi témája az újjászületés, annak valóságát, testi történetét az „atyák” mégis a tisztátalanság világába száműzik (3Móz 12). Egy (női) „testhez állóbb” teológia gazdagabb szentség-tapasztalatokat kínálhatna a mindennapok világában.

Bartha Mária Zsuzsánna

Felhívás a rászoruló kárpátaljai nemzettársaink segélyezésére

A Magyar Unitárius Egyház főhatósága, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete és a Gondviselés Segélyszervezet felhívással fordul az Egyházkerület egyházközsegeihez és minden adakozó szándékú személyhez rászoruló kárpátaljai nemzettársaink segélyezése céljából.

A magyarországi egyházközsegek és magánszemélyek által e célra szánt pénzadományokat 2015. június 15-ig kérjük eljuttatni az Egyházkerület vagy egyházunk segélyszervezetének, a Gondviselés Segélyszervezetnek a bankszámlájára*. Kérjük, hogy az adományozók a banki átutalás közlemény rovatában szíveskedjenek feltüntetni: „Kárpátaljai segélyezés”. Adomány az egyházközsegek pénztárába is befizethető. A felajánlott segélyek célba juttatását és rendeltetésszerű felhasználását a Gondviselés Segélyszervezet biztosítja.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet és az Ungi Református Egyházmegye illetékeseivel történt egyeztetés nyomán a pénzadományokat kárpátaljai gyermekek, magukra maradt idősök és más rászorulókat étkeztetési programjaira fordítjuk. Emellett folyó év augusztusában kárpátaljai fiataloknak egyhetes tábort szervezünk Északkelet-Magyarországon. A táboroztatással a háborús hangulat és a kilátástalan szociális helyzet lelki terheit kívánjuk enyhíteni a résztvevőkben.

Köztudott, hogy az anyaország határain kívül élő magyar nemzeti közösségek gazdasági helyzete az elmúlt negyedszázadban Kárpátalján alakult a legrosszabbul. Mindezt elnyomó államhatalmi intézkedések és szélsőséges nacionalista megnyilvánulások tetézték, ami – az erdélyi magyarsághoz viszonyítva is – nagymértékű létszámsorvadást eredményezett. Ilyen helyzetben bontakozott ki tavaly Kelet-Ukrajnában a belháború, amelynek kárpátaljai férfiak is áldozataul estek, nagyon sokan pedig kénytelenek voltak családotul elmenekülni szülőföldjükről. Az otthon maradtok zöme reménytelen lelkiállapotban és mélyszegénységben él. Felhívásunk az ő segélyezésüket célozza.

A Magyarországi Unitárius Egyház, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének jogelődje, 2005-

ben is adománygyűjtést hirdetett a Nyikó-menti árvízkárosultak segélyezése céljából. A magyarországi egyházközsegek és magánszemélyek dicséretesen válaszoltak a felhívásra és összesen 4 millió forintot ajánlottak fel. Ennek felhasználásáról és az adományozók jegyzékéről az Unitárius Élet részletesen beszámolt.

A pénzadományozási felhívás népszerűsítésére az egyházközsegek figyelmébe ajánljuk pünkösdi ünnepét és a nemzeti összetartozás napjához (június 4.) közeli istentiszteleteket, amikor lelkesítő és helyzetismertető beszédekkel is elősegíthető a gyűjtés eredményessége.

A felmerülő kérdésekben illetékes munkatársaink az unit.gondviseles@gmail.com és a 30-680-4172-es telefonszámon állnak az érdeklődők rendelkezésére.

Budapest, 2015. május 18.

Atyafiságos tisztelettel és köszönettel:

Kászoni-Kövendi József s. k. – püspöki helynök

Elekes Botond s.k. – főgondnok

Zoltán Csaba s. k. – Gondviselés Segélyszervezet elnöke

* Banki adatok:

bankszámla-tulajdonos: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete

számlavezető pénzüintézet: *Raiffeisen Bank*

számlaszám: *12001008-00378751-00100004*

Gondviselés Segélyszervezet

számlavezető pénzüintézet: *Budapest Bank Nyrt.*

számlaszám: *10102103-06876400-01003001*

Lapzárta után kaptunk a tájékoztatást, hogy az egyházközsegek és magánszemélyek által eddig összegyűjtött adományokat a Magyarországi Egyházkerület 1.000.000 forint-ra egészíti ki és átutalja a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet számlájára. A részletekre következő lapszámunkban visszatérünk. Minden kedves adományozónak ez úton is köszönetet mondunk! (szerk.)

KÖZLEMÉNY

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének elnöksége tájékoztatja híveit, hogy Sándor Gyula Mátyás, az Észak-Dunántúli Unitárius Szórványegyházközség lelkészének munkaviszonya 2015. június 19-i hatállyal megszűnt.

Az elnökség lehetőségei szerint – hamarosan – gondoskodik a gyülekezetben a lelkészi feladatok ellátásáról.

Budapest, 2015. június 26.

Atyafiságos üdvözléssel:

Elekes Botond s.k.
főgondnok

Kászoni-Kövendi József s.k.
püspöki helynök

Találkozó Kövér László házelnökkel

2015. március 6-án a Magyar Unitárius Egyház küldöttségét bemutató látogatáson fogadta hivatalában *Kövér László*, a Magyar Országgyűlés elnöke. A küldöttség tagjai: *Bálint Benczédi Ferenc* püspök, *Farkas Emőd* és *Boros János* főgondnokok, *Gyerő Dávid* főjegyző, *Kovács István* közügyigazgató, *Kászoni Kövendi József* püspöki helynök és *Elekes Botond* egyházkerületi főgondnok.

Gyerő Dávid, Kászoni Kövendi József, Bálint Benczédi Ferenc, Farkas Emőd, Kövér László, Elekes Botond, Kovács István, Boros János

A találkozó alkalmával elhangzott, hogy a Magyar Unitárius Egyház 2018-ban ünnepli fennállásának 450. évfordulóját. A kerek évforduló megünneplése összekapcsolódik a reformáció 2017-es évfordulójára szóló ünnepségsorozattal, melynek rendezvényeire az egyház vezetősége meghívta a házelnököt.

A beszélgetés során szóba került az unitárius egyház részvétele a magyar kormány által felállított Reformáció Emlékbizottság munkálataiba, valamint az egyház olyan projektjei, mint az Kénosi Tózsér-Uzoni Fosztó Unitárius Egyháztörténet harmadik kötetének kiadása, a vallásszabadság emlékművének létrehozása Tordán vagy egy Dávid Ferenc szobor felállítása Kolozsváron. *Kövér László* házelnök támogatásáról biztosította az egyház vezetőségét és biztosította őket, hogy örömmel vesz majd részt a tervezett rendezvényeken. (www.unitarius.org)

Magyar állami kitüntetés unitárius személyiségeknek

Március 15-én, az Országház Kupolatermében adták át Magyarországra legrangosabb tudományos, kulturális és a művészet területén végzett kimagasló teljesítményért járó kitüntéseit az 1848/49-es Forradalom és Szabadságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszületésének napja alkalmából. Ez alkalomból 3 unitárius testvérünk részesült kitüntetésben, a kitüntéseket *Orbán Viktor*, Magyarország miniszterelnöke megbízásából *Balog Zoltán*, az emberi erőforrások minisztere adta át.

Elekes Botond főgondnokunk, a kulturális nemzetpolitika kidolgozásáért, a kultúra érdekében hosszabb időn át végzett kiemelkedő tevékenysége elismeréseként *Bánffy Miklós*-díjban részesült.

Elekes Botond, a kulturális nemzetpolitika kidolgozásáért (j) átveszi a *Bánffy Miklós*-díjat *Balog Zoltán*tól, az emberi erőforrások miniszterétől március 15., a nemzeti ünnep alkalmából a Pesti Vigadóban 2015. március 13-án. Balra *Hoppál Péter* kultúráért felelős államtitkár. MTI Fotó: *Kovács Attila*

Pávai István, a MTA BTK Zenetudományi Intézet tudományos főmunkatársa, népzenekutató, kiemelkedő zenetudományi, és zenei ismeretterjesztő tevékenysége elismeréseként *Szabolcsi Bence*-díjban részesült.

Gálfalvi György, szerkesztő, eszéíró kiemelkedő irodalmi, írói, műfordítói, irodalomtörténeti tevékenysége elismeréseként *József Attila*-díjban részesült.

Magyar Ökumenikus Segélyszervezet

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet 2015. május 28-án, az éves közgyűlés előtt avatta fel új székházát és központját Budafokon. *Dr. Fekete Károly* református és *dr. Fabiny Tamás* evangélikus püspök mellett *Kászoni Kövendi József* püspöki helynökünk is imádkozott és áldást mondott az épület avatási szertartásán.

Kászoni Kövendi József az ünnepségen

A szervezet közgyűlésén újabb öt évre megerősítették *Lehel László* elnök-igazgatót tisztségében, valamint a Felügyelő Bizottság tagjait. A Felügyelő Bizottság elnöke *dr. Szent-Iványi Ilona* egyházkerületi jegyző.

Újabb Összehangoló Budapesten

A Budapesti Unitárius Egyházközségben 2015. június 12-13. napjain négy házassalando pár részvételével került sor az Összehangoló nevet viselő unitárius házasságfelkészítő programra.

Az Unitárius Egyház 2014-ben útjára indított programsorozata a házasság, a tartós elköteleződés, mint egyik legfontosabb értékünk megóvását, népszerűsítését tűzte ki célul. Ebben az esztendőben eddig *Sepsiszentgyörgyön*, *Homoródszentpéteren*, *Székelykeresztúron*, *Kocsordon* és *Budapesten* került sor a felkészítő programra.

A eseményen olyan, unitárius házassági megáldás előtt álló párok vettek részt, akik fontosnak

tartották, hogy az idénre tervezett esküvő előtt még jobban megismerjék egymást, rálássanak kapcsolatuk jellemzőire és együtt tervezzék meg közös életüket.

A csoportfoglalkozások olyan sajátélményű tevékenységsort kínáltak, amely a párkapcsolat elmélyítésével, gazdagításával segíti a minőségi, tartós, szeretetteljes házasság létrejöttét.

Az élményekre épülő csoportfoglalkozás jó alkalom volt az egymásra hangolódásra, így az értékesen együtt töltött idő a későbbiekben erőforrásként szolgál majd a közös élethez. Ugyanakkor lehetőséget biztosított a résztvevő pároknak ahhoz is, hogy megismerjék egymást.

A budapesti Összhangoló résztvevői

A budapesti programot *Kászoni Kövendi József* lelkész és *Lakatos Csilla* lelkész-pszichológus tartották. Résztvevő párok: *dr. Farkas Alexandra* és *dr. Berkes Gábor*, *Cene Judit* és *dr. Lenner Áron*, *dr. Pribelszki Anett* és *Böjte Csongor*, *Lőrinczné Mucsi Melinda* és *dr. Lőrincz Kálmán*.

Nostra Aetate konferencia

2014-ben a Holokauszt 70 évfordulóján szervezett először az EMMI Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága keresztény-zsidó párbeszéd konferenciát Tihanyban. 2015. június 16-17. napjain folytatták a sikeres kezdeményezést, a tihanyi Bencés Apát-ságban.

A házigazda dr. Korzenszky Richárd OSB perjel volt, a megnyitó beszédet *Balog Zoltán* miniszter

Kászoni Kövendi József és dr. Szent-Iványi Ilona a konferencián

mondta a vallási értékek és a mai társadalom témakörben. A konferencia címe: *Közös úton*, mely az európai vallások helyzetéről, a magyarországi hívő közösségek együttéléséről szólt.

Egyházunkat ezen a rangos rendezvényen *Kászoni-Kövendi József* helynök és *dr. Szent-Iványi Ilona* jegyző képviselték.

Halottunk

Dr. Jánosi Judit, Elekes Bontond főgondnok felesége 2015. május 28-án életének 52-ik, házasságának 26-ik évében tragikus hirtelenséggel visszatért Teremtőjéhez.

Temetésére 2015. június 18-án került sor. Ezt követően a Budapesti Unitárius Egyházközség templomában gyászzistentisztelet keretében tartottak megemlékezést. A szolgálatot mindkét alkalommal Kászoni Kövendi József püspöki helynök végezte. Pihe-nése legyen csendes, emléke áldott!

Unitárius műsorok

Kossuth Rádió

Unitárius félóra. Időpont 13:30.

- 2015. augusztus 21.
- 2015. október 9.
- 2015. december 4.

Az unitárius műsorok szerkesztője Dimény Zoltán.

Összeállította: dr. Szent-Iványi Ilona és Kriza János

Unitárius Élet

A Magyar Unitárius Egyház
Magyarországi Egyházkerületének
kiadványa

Megjelenik kéthavonta.

Alapítási év: 1947.

HU ISSN 01331271

Szerkesztőbizottság:

Kriza János főszerkesztő

Szerkesztők:

Bartha Mária Zsuzsánna

Retkes Attila

Szász Adrienne

Farkas Wellmann Éva

Lapterv, tördelés:

Kriza János

Szerkesztőség címe:

1055 Budapest.

Nagy Ignác u. 2-4

Telefon/fax: 311-2801

unitariusulet@gmail.com

Index: 25 842

Terjesztő, felelős kiadó:

Magyar Unitárius Egyház

Magyarországi Egyházkerülete

Előfizetés: mue@unitarius.hu

A lapszámok interneten előrhetők a

tudastar.unitarius.hu oldalon

Adományokat szívesen fogadunk.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Nyomda:

Press Time Kft.

1066 Budapest, Lovag u. 15.

Felelős vezető:

Schmidt Dániel

Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.

A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzárta:

2015. augusztus. 25